Poštarina plaćena u gotovu

8. rujna 1935. Broj 36.

JOVELU ADEPE:

GRANA JORGOVANA

(Nastavak)

KRONIKA VELIKIH I MALIH

15.

Sutra će po podne biti Milivojevo i Nadino vjenčanje. Danas se već namješta njihov novi stan. Namještaj, što su ga Nadini roditelji kupili za svadbenu opremu svojoj jedinici, već je dovežen u budući stan sretnih mladenaca. Sama Nada je došla, da odredi, kako će se sve rasporediti i porazmjestiti.

I Milivoj je bio tu, da i on kod toga sudjeluje. No kad se radilo o tom, kuda da u salonu postave glasovir, on je htio, da bude bliže verandi, koju su od salona dijelila velika staklena vrata: tako bi on sjedeći za lijepih večeri u ležaljci u verandi bolje čuo Nadino lijepo sviranje, u kojem je toliko uživao, jer je Nada zaista prava mala umjetnica u glasoviranju. Nada je međutim već prije bila odredila za glasovir mjesto kraj prozora s uličnе strane i nije od toga htjela podnipošto odustati. Iznosila je Milivoju sve moguće razloge, zašto po njenu treba da bude. Ali Milivoj je prema svim tim razlozima ukusa i praktičnosti ostao hladan. Što mu je Nada više dokazivala svoje, to je on postajao tvrdokorniji u svom. Odlučio je ne popustiti, pa neka se na tom pitanju vidi, čija treba da bude odlučna u njihovu budućem domu. A napokon po tom, koliko je spremna da popusti, neka i Nada pokaže, koliko ga ljubi...

„Sve je to lijepo i dobro, Nado, što ti veliš, ali glasovir neka ipak bude bliže verandi," već ne-znam koji put joj veli Milivoj.

„Ali kad ti, dragi i mili moj, kažem, da je bolje uz prozor..." ne popušta Nada.

„Šta bolje! Bolje je valjda, gdje je meni milije!" on već malo postaje nervozan od tog natezanja.

„Ta valjda se ne radi o tom, jer ne ćeš na glasoviru ti svirati nego ja!" i Nada je već sva usplahirena.

„Dakle hoćeš da kažeš, da se mene to ne tiče! Dobro! Onda radi, kako znaš, a ja idem..." zgrabi Milivoj srdito šešir i pođe prema vratima.

U tren oka stvorila se Nada pred vratima i raširila ruke:

„Ne ćeš ići!"

On ju je dospio samo pogledati — i već su mu se ruke njene ovile oko vrata...

Bio je pobijeđen.

U taj se čas otvoriše vrata, a na njima se ukaže Željka.

„Oh... oprostite..." htjede ona da se povuče natrag, kad je vidjela, u kakvu je situaciju banula.

Nada je međutim pustila Milivoja i okrenula se k Željki:

„Ništa, ništa... Samo uđi!"

I Milivoj se javi:

„Da, uđite, gospođice Željko! Baš ste došli kao naručeni, jer ja moram eto malo da odem, pa pomozite Nadi mjesto mene, dok se ne vratim..." A onda se okrene k Nadi: „Brzo ću se vratiti..."

I dok Nada nije pravo znala, što da rekne, već se Milivoj bio izgubio za vratima.

„Šta je, Nado?" u čudu će Željka vidjevši Nadu, kako ukočeno gleda u vrata. „Šta se to dogodilo među vama?"

Mjesto odgovora ode Nada prema drugim vratima, otvori ih i poviče:

„Dajte, unesite glasovir i postavite ga tu prema verandi..."

*

Sav zbunjen udaljivao se Milivoj od svog budućeg stana. Nije ni sam pravo znao, kuda ide. Nešto se u njem stislo oko srca, pa je morao da traži daha i oduška. Ali mjesto toga bivalo mu je, što je dalje išao, sve tjeskobnije, sve mu je nešto jače stezalo grudi... I već je htio da se okrene i vrati, kad ga netko uhvati za rame:

„Ta kuda tako juriš?"

Milivoj se okrene i umalo se nije skamenio od čuda.

„Ljubomire! Ti?" klikne taruć oči, kao da pravo ne vjeruje.

„Da, ja glavom!" smijao se Ljubomir. „Čudiš se, je li? Zar ne znaš, da je danas 21. dan mog dopusta, koji se eto završio, pa treba sutra nastupiti službu? No da, baš sutra je, čujem, tvoje vjenčanje..."

„Pa da, sutra," sad se već bio Milivoj snašao. „A ti se izgubio bez traga, pa ti ne mogoh ni javiti. Kuda si ti to sve lunjao?"

„Pusti to sada!" mahne Ljubomir rukom. „Bježao sam sam od sebe. Da mi je taj bijeg uspio, ne bi me sad vidio ovdje. Ali... Međutim ne ću ti to pričati tu na ulici, nego hajdmo malo u kavanu, da ti otkrijem srce i dušu. Ti, kojemu se sutra otvaraju vrata prave sreće, najbolje ćeš me razumjeti..."

*

Subota je. Točno u 3 sata po podne svezaše se pred oltarom dva mlada života, Nadin i Milivojev, u jedan, koji se više ne će raskinuti. I dok su im se srca prelijevala neshvatljivom dotada blaženom opojnošću, stajali su nedaleko od njih Ljubomir i Željka kao djever i djeveruša pogledavajući se kradom ispod oka, oboje zbunjeni, uzbuđeni, sretni...

A u isto vrijeme izvršivala su dva poslužnika u stanu novih mladenaca pred začuđenom tetom Delkom, koja im je čuvala stan, posljednji Milivojev momački nalog, koji im je dao idući na vjenčanje: premještali su glasovir od verande k prozoru... (Nastavit će se.)

VJENČANJE LUKE PERINIĆA, ČLANA UREDNIŠTVA „OBITELJI" I ZLATE ROĐ. MRAK

obavio je nadbiskup koadjutor dr Alojzije Stepinac u nadbiskupskoj kapelici u Zagrebu 17. kolovoza o. g.

RADIO ZAGREB

od 8. do 14. rujna:

8. IX. U 11 sati Rihovsky „Latinska misa" (Hrv. kat. pjev. društvo „Branimir" u crkvi sv. Marije u Zagrebu). U 12 s. Beethovenova djela.

9. IX. U 19.15 s. predavanje „O važnijim glazbenim priredbama u ovom tjednu" (St. Stražnicky). U 20 s. jedna opera.

10. IX. U 19.15 s. o najnovijim knjigama. U 20 s. evropski koncerat iz Budimpešte. U 21.30 Mozart „Klavirski koncerat u a-molu".

11. IX. U 20 s. koncerat iz Ljubljane.

12. IX. U 19 s. francusko predavanje „Un Baudelaire Croate par E. Colzussi" (R. Warnier). U 20 s. koncerat iz Beograda.

13. IX. U 13 s. djela Rikarda Straussa. U 20 s. prenos jedne opere.

14. U 20 s. slavensko veče.

Svaki dan u 12 s. jelovnik, a u 22 s. najnovije vijesti.

Naslovna slika na omotu:

U SEZONI LUBENICA

Linorez od Anatola Sergejeva

27245

OBITELJ ILUSTROVANI TJEDNIK

U ZAGREBU 8. RUJNA 1935

TRAGIČNA SMRT UZOR-KRALJICE

Belgija je tek pred godinu i pô oplakala svog tragički poginuloga kralja Alberta, a sada se evo iznova zavila u crninu nad jednako nesretnom smrću mlade svoje kraljice. Stari kralj, tast kraljice Astride, survao se u veljači lanjske godine prigodom jednog turističkog izleta s neke pećine i tako završio svoj život. A nesretna snaha njegova, tridesetgodišnja kraljica Astrida, našla je smrt za jedne automobilske vožnje 29. kolovoza ove godine sjedeći uz mladoga kralja, koji je sam upravljao autom ne znajući, da vozi kraljicu u ždrijelo smrti...

*

Bio je lijep, sunčan kolovoški dan. Kralj Leopold i kraljica Astrida nalazili su se u Luzernu u Švicarskoj na svom ljetnom odmoru. Toga dana odlučili su kralj i kraljica poći na izlet. Obukli su se izjutra u turistička odijela i sjeli u auto, da se dio puta izvezu, a kasnije će izlet uz neko brdo nastaviti pješke.

»Ja ću sam šofirati,« reče kralj šoferu te sjede naprijed u auto uz volan.

Uza nj je sjela kraljica, a šofer straga iza kralja i kraljice. Iza kraljeva auta vozila se u drugom autu kraljevska pratnja.

I kralj i kraljica, mladi oboje i puni ljubavi jedno prema drugom, bili su toga dana posebno dobro raspoloženi. Uživali su u prirodnim krasotama, kojima Švicarska obiluje kao malo koja druga zemlja. Predali su se svom dušom tom uživanju.

Kraljica je rastvorila zemljovidnu kartu pred sobom promatrajući put, kojim auto prolazi.

»Na kojem smo mjestu sada?« obrati se ona kralju, kad su bili projurili kroz selo Küsnacht.

Na seoskom crkvenom tornju je sat baš izbio četvrt na deset. Auto je jurio brzinom od 60 km na sat.

»Evo tu smo...« pruži kralj ruku, da upre prstom u jedno mjesto na zemljovidnoj karti.

U taj tren mu se druga ruka, koju je držao na volanu, pomakne, zaokrene volan... i auto skrene u stranu te svom snagom naleti na kamen uz cestu, zatim na neko drvo, a zatim se prebaci preko ruba ceste u Zugersko jezero. Šaš ga je zadržao, da je samo do polovice utonuo u vodu.

Kod prvog naleta na kamen i stablo, izbačena je kraljica prema stablu, udarila glavom o drvo i ostala u krvi ležati. Kralj je bio izbačen iz auta na drugu stranu, a šofer je pao u vodu.

Kraljevska pratnja, koja se vozila u drugom autu, samo je najedamput vidjela, kako se kraljev auto izgubio u dimu i prašini. Kad su se dovezli do mjesta nesreće, imali su šta vidjeti.

Uto je kralj, koji je samo lakše ranjen, već bio došao malo k sebi. Digao se, malo se ogledao, kao da se nastoji sabrati, zatim poleti prema kraljici, spusti se k njoj, digne je na svoje ruke i pun očaja stane je zvati:

»Astrid! Moja Astrid!...«

Ali ona se više nije oglasila. Smrt je nad njom krilila svoja krila. Još su se opažali zadnji znaci života.

»Brzo po liječnika i svećenika!« netko će od pratnje, i već je drugi auto jurio prema selu.

Nesretni kralj nije otkidao pogleda od svoje ljubljene žene. Na pitanja nije znao ništa odgovoriti. Nije znao reći, što i kako se to sve dogodilo. Obuzimala ga jedna jedina misao: spasiti život kraljičin!

Ali nije bilo spasa. Došao je seoski župnik i udijelio kraljici posljednju pomast. Dođoše liječnici i ustanoviše smrt...

Očajnoga kralja jedva otrgoše od mrtvoga tijela kraljičina, odvedoše ga s povezanim lakšim ranama u auto pratnje i odvezoše obuzeta nijemom boli u Luzern...

*

Tako je ugasnuo život mlade kraljice Astride, koju drugog dana dovezoše mrtvu u Brüsel, glavni grad Belgije, koja se sva zavila u tugu za obožavanom svojom vladaricom.

Troje kraljevske djece, jedno od 8 godina, drugo od 5, a treće od 1 godine, igralo se toga dana bezbrižno u vrtu kraljevskoga dvorca.

Najstarija, osmogodišnja princesa Šarlota u čudu je samo gledala, kako svi, koji se nalaze oko njih, te oni, koji dolaze i odlaze, izgledaju nekako previše ozbiljno. Kad je njihova odgojiteljica vidjela, kako princesa sve u čudu gleda, pristupi k djeci.

»Pričat ću vam jednu priču...« počne ona, a djeca upru radoznali pogled u nju.

I pričala im je, kako je jedna majka otišla na daleki neki put, s kojega se ljudi više ne vraćaju. Taj put vodi ravno k dragom Bogu, kojemu se ta majka uvijek moli za svoju dragu, dobru dječicu.

»I vaša majka...« nastavi odgojiteljica, a riječ joj zapne u grlu.

Najstarija princesa je odmah shvatila smisao svega, vrisnula i bacila se odgojiteljici na krilo u grčevitom plaču. Za njom zaplače i mali petogodišnji prestolonasljednik... Djeca su proživljavala prvu bol nad gubitkom svoje predobre majke...

Kraljica Astrida je bila uzor-majka. Još kao djevojka bila je princesa Astrida, kći švedskoga kralja, odgojena ne za kraljicu, nego za valjanu domaćicu, ženu i majku. Učila je domaćinstvo, sama je morala kuhati, nadzirati kućanstvo, šiti svoje haljine, pače i rublje prati. I tečaj za njegu dojenčadi je prošla...

Za nju je takvu saznala majka tadanjeg belgijskog nasljednika prijestolja. Inkognito otputovala je u ožujku 1926. s njim u Stockholm, da princesu upoznadu. U rujnu bile su već zaruke, a u studenom vjenčanje.

Princesa Astrida bila je protestantkinja. No došavši u Belgiju stala se zanimati za katoličku vjeru, koju je brzo zavoljela. Dne 4. kolovoza 1930. preveo ju je kardinal von Roey u krilo katoličke Crkve, te je postala najuzornija katolikinja.

Nada sve je ljubila svoga muža i svoju djecu. Sve njene misli bile su obuzete obiteljskim životom i sitnim obiteljskim brigama. Općenito je bilo poznato, da je obiteljski život mladoga kralja Leopolda i kraljice Astride bio pun tihe, svete sreće...

A sad je ta sreća tragičnom smrću dobre kraljice bačena u tamu nepovrata...

DR JOSIP ANDRIĆ

SREO SAM BIJEDU

Danas, kada je toplo nebesko sunce milo grijalo bujnu zemlju, vjetrić pirio i nježno tresao krošnjama ponosnih hrastova mlade uzbujale šume, a ptice veselo cvrkutale radujući se životu, suncu i prirodi — ja sam plakao. Moje je srce plakalo. Dušu mi je prorezala tuga oštra poput britve, režući nesmiljeno mojim osjećajima.

Sreo sam danas bijedu, zavirio u njezinu unutrašnjost i zgrozio se. Sreo sam ju otkrivenu, nagu, vidio izgled njezin, jadan izgled. I moje je srce plakalo tresući se u grčevima bola. Plakalo je srce plačem vaja i samilosti, plačem gorčine nad bijedom i nepravdom ljudskom. Plakalo je nad bratom čovjekom, koga je udes bacio u ledene predjele okrutnosti života i stradanja.

Sreo sam ga na dugoj bešćutnoj, tvrdoj cesti. Išao je pognuto, zgrbljenih leđa, patničkog lica i bolnih tmurnih očiju. Očiju, što bude samilost i viču nijemim vapajem za pravdom i dobrotom. Korak mu je bio težak, sumoran i polagan. Svaki je korak vikao krikom stradanja i željom za ljubavlju, živom željom, ali prigušenom. Tijelo, slabašno, stradalničko tijelo, udarano nemilosrdno krutim bičem života, sakriveno u cunjave krpe, vuklo se polagano, bezvoljno i beznadno. A ipak i u tome tijelu krila se meka, osjećajna duša, čovječja duša. Duša nemilosrdno išarana udarcima bola i odbačenosti.

Išao je sam praćen svojim stradanjima i svojom dušom, blagom patničkom dušom. A prašna beskonačna cesta otegla se u nedogled, telegrafski su se stupovi lijeno vukli, cesta je bila bez duše, bez osjećaja, tvrda i nemilosrdna. Nije osjećala, da po njoj koraca bijeda, nije znala, da je i to biće čovjek, čovjek sa dušom i osjećajima.

Nalazio se bez kruha i životnih sredstava. Negdje u tuđem vrtu otrgao je zelenu rajčicu i jeo je slasno poput jabuke. Za danas mu je to hrana, a možda se nađe koja milosrdna duša, koja će ga požaliti i udijeliti mu više.

Nije se tužio na svoj udes. Izgledao je kao čovjek, kojemu je sve pravo i ravnodušno. A ipak oči, one oči, kojih nisam mogao gledati, pogled kojih mi je nemilosrdno cijepao srce u nebrojeno krvavih komadića, govorile su više od njegovih usana. Gorile su željom za toplotom ljubavi. Na oči mu je virila duša gladna ljubavi i bratskog zagrljaja, žedna pravde i milosrđa. Ja sam je jasno vidio. Osjećao sam na sebi pogled i njezinu zahvalnost, kada sam je napojio čašom utjehe i okrepe.

Sastali smo se kao braća. On je stradao na tijelu i duša mu je trpjela, a moja je duša tim susretom i njegovim izgledom bila teško ranjena, povrijeđena, bačena u kut i nemilosrdno gažena nogama okrutnog stvarnoga života. I dok je njegova duša bespomoćno virila kroz maglovite bolne oči, moja se valjala u teškom grču zbog nepravde, što drma svijetom, i zbog bijede ljudske.

Rastali smo se nježno poput dvojice stradalnika i zaželili smo jedan drugom sreću. Pri tome sam na njegovim usnama jasno vidio beznadan osmijeh.

Otišao je dalje istom tvrdom, do u beskonačnost dugom cestom, uz koju se redaju sela, gradići i gradovi, kuće i ognjišta, u kojima caruje sreća i ljubav, mir i zadovoljstvo. Prolaziti će kraj takvih kuća, gledati će tuđu sreću, vidjet će, kako ljubav miluje druge sretnije ljude, a on će kraj punih stolova prolaziti gladan, izmučen, iscrpljen. Ići će bez nade, da će se i na njega osmjehnuti ljubav svojim bajnim osmijehom, da će ga zagrliti dobrota i cjelivati sreća. Ići će ne ususret mekom krilu i toplom obiteljskom ognjištu, već ususret tuđim nepoznatim licima, na kojima se zrcali tek njihova sreća i njihove brige, a za njega starog, iznemoglog čovjeka putnika ne će nitko naći tople riječi, ljubaznog smješka i milog pogleda. Svaki će ga neprijazno osloviti, svaki će zaželjeti, da što prije otide ispod njegova krova i iz njegove blizine.

Tako će mu prolaziti dani ispunjeni tjeskobom i stradanjima. Ići će tako, sve dok jednoga dana ne klone na toj cesti i sruši se u grabu te završi mukotrpni život na zemlji.

Otišao je jednako zgrbljen, jednako sumornog pogleda, a ja sam bolno gledao za njim i duša mi je bila neutješna, ovjenčana trnjem bola. Plakao sam nad bijedom ljudskom.

JOSIP RADANOVIĆ

Novela

POSLJEDNJI PLES

Olga je žalosno sjedila pokraj svoje majke. Dogodila joj se najstrašnija stvar, koja se može dogoditi djevojci: evo na prvom plesu ostala je sjedjeti. Nitko ne dolazi, da je zamoli za ples. »Pa šta onda?« mogao bi tkogod reći. No nije tako. Ni sramota isfućkanoga glumca, ni sramota poraženoga vojskovođe ne može se isporediti sa neizmjernom gorčinom, koja u takvom slučaju ispunja srce sedamnaestgodišnje djevojke. Uspjeh prvoga plesa žari kao sunčev sjaj kasnije i lice majke, kao što neuspjeh glođe srce osamljene stare usidjelice.

Glazba je opet zasvirala, ali za Olgu se nije još pojavio plesač. A kako li se samo veselila tom svojem prvom plesu! Plesna oprava, probavanje atlasnih cipelica, kupovanje rukavica — sve je to bilo za nju, svako za se velik događaj.

Kako se samo morala boriti, da sebi isposluje dozvolu, da smije poći na ples. I mama je prigovarala, a osobito liječnik. Sigurno je imao važan razlog, iako nije ništa spomenuo. A osim toga nije znao ono, što mu je Olga tako brižno zatajila: da je dan prije kod kašlja opazila na svom batistenom rupčiću sitnu kapljicu krvi.

Malene i krugljaste Tarjanove djevojke sa svojim su kavalirima ponosno i pobjedonosno šetale po dvorani. Jednom su bile Olgine prijateljice, kad su još zajedno sjedile u školskim klupama i pisale jedna drugoj šepave stihove u spomenare. To im nije smetalo, da sada, kad su izrasle iz školskih klupa, jedna drugu mrze otvoreno; takav je već običaj kod ženskih, koje osjećaju, da bi jedna drugoj mogle postati ozbiljne takmačice.

Društvo Tarjanovih izdalo je geslo, da Olgu treba bojkotirati, jer joj je otac došao pod stečaj, pa su im se kavaliri i pokorili.

I započe ples . . .

Baš u taj čas stupi u plesnu dvoranu Đurica Ilonday. Baš se povratio iz lova od grofa Leanyfalve i u brzini se presvukao za ples. Po crvenom licu moglo se vidjeti, da je malo više potegao grofova konjaka. Žarko mu je svijetlo stropne svjetiljke zaslijepilo oči, kad je ušao u dvoranu. Usprkos toga je odmah spazio vitku i lijepu Olgu, prišao k njoj i zamolio je za ples.

»Moje će se sestrične od bijesa raspuknuti, a tome se i veselim,« mislio je sam u sebi pogledavajući Tarjanove gospođice.

Olga se ljupko priklonila i naoko ravnodušno metnula svoju ruku u njegovu. A zapravo bi mu najradije bila pala oko vrata od zahvalnosti.

»Čudim se,« rekla je kasnije svome plesaču, »da me se još sjećate.«

Ilonday se nasmije.

»Kako da se vas ne bih sjećao! Ta mnogo sam vas puta vidio u samostanu, kad sam došao posjetiti svoje sestrične. Tako zgodna djevojka se ne zaboravlja tako lako!«

Promjerio je Olgu od nogu do glave i zatim je suho rekao:

»Sad ste još mnogo dražesniji!«

Lijepa se djevojka rumena obraza i pridržavajući dah naslonila na plesača. Ta glazba je bila tako razigrana i uzbudljiva . . .

»Olga, za ime Božije!« prigovarajući viknula je nekoliko puta njezina majka.

»Samo još jednom naokolo!« odgovarao bi smijući se Ilonday.

Kad je zatim došao na red valčik, već je s djevojkom plesao cijeli niz plesača. Ilondayev primjer je probio led. Dolazili su jedan za drugim iz tabora Tarjanovih Olgi.

PRERAĐIVANJE VUNE S OVACA

Olga je uživala kao u omaglici u svome slavlju. Osjećala je, da je kraljica večerašnjega plesa, i u toj svijesti je veselo i koketno plesala svaki ples.

Više ju je puta za vrijeme plesa spopala omaglica; tada je pomišljala, da bi bilo pametnije i leći u krevet prije, nego ljudi doznadu, kako joj burno, kako bolesno pokatkad tuče njeno srce. No samo jedan pogled na Tarjanove bio je dosta, da se vrati u vrtlog plesa.

»Neka vide, da se zabavljam,« mislila je, »i neka se srde!«

Kod prvih zvukova vilovitog čardaša došao je opet Ilonday od bifea. Tamo je opet pio, kako se to na prvi pogled vidjelo.

Plesao je s Olgom dugi i viloviti čardaš. Svi su drugi parovi već bili prestali, samo su se ovo dvoje još uvijek vrtjeli pred kapelnikom.

»Olga,« rekao je sav zapuhan Ilonday, »istina sada sam malo raspoložen, ali usprkos svega znadem dobro, što govorim. Vi ste vrlo slatko biće!«

»Gospodine Ilonday, vidi se, da ste pili!«

»Eh, kad bih imao tako draženu ženicu, kao što ste vi, onda se nikada ne bih napio!«

»Ta šta vam je, gospodine Ilonday?«

Opet su se zavrtili i Olga je na časak naslonila svoju glavu na široka Illondayeva pleća. Ne iz koketerije, nego stoga, jer ju je opet na čas spopala omaglica. Mladi ju je čovjek još jače privukao uza se.

»Mati mi neprestano prigovara, što već jednom ne dovedem kući ženu. Svejedno koju, samo da je draženа i zdrava... Moja je majka dobra i mila stara ženica...«

Olga je maramicom pokrila ustašca. I opet na bijelom batistu ona crvena tačkica. »Krv!« problijedila je i brzo sakrila rupčić u njedra. Ne iz straha, nego da ne bi opazile Tarjanove. Sagnula je glavicu kao ranjena ptica i pustila, da je plesač vrti i vrti.

Uto je neki gost uzeo ciganinu gusle iz ruke, inače bi se Ilonday još uvijek vrtio.

Iza toga su sjeli u bifeu jedno uz drugo.

»Istina, nijesam posve trijezan,« rekao je Ilonday, »ali usprkos toga govorim vam posve ozbiljno.«

»Šta vam ne pada na pamet: plemić i trgovačka kći!«

»Hm, kao da težim za visokorodnom rodbinom! Dosta je moja gospodska! Ne, zaista govorim čistu istinu. Vidjet ćete već sutra.«

Olga se nasmijala. Došla joj je neka živčana, koketna obijest. Naslonila se na stol i lako klimajući glavom slušala lagane pjesmice, što joj ih je Ilonday fićukao na uho. A zatim je usnice namočila sektom. Očaravalo je to djevojče sa crvenim mrljama ispod velikih očiju.

Iza odmora je opet htjela plesati.

»Olga, škodit će ti,« — brinula se njena mati.

»Samo još sada, mama. Samo još jedan jedini put bih se htjela naužívati. Ni za što mi drugo sada nije više stalo.«

Spustila je s ramena kazališni ogrtač obrubljen mekanim krznom i ispod ruke s Ilondayem odhrlila u plesnu dvoranu...

U samu zoru dospjela je Olga u krevet. Legla je sva srećna od svoga uspjeha, a isto tako puna crnih slutnja — u isti čas sretna i bolesna...

*

Prošle sam godine opet došao u svoj rodni kraj.

Bilo je neprijatno, kišovito vrijeme. Male su se kućice plaho i sivo nastiskale oko visokoga gotskoga zvonika. Ja sam usprkos takvoga vremena otišao na groblje, da tamo obiđem grobove nekih mojih dragih.

Pokraj kapele spazio sam novu grobnicu. Kad sam se zaustavio pred lijepim mramornim spomenikom, prodro je jedan sunčev trak kroz oblake i ja sam mogao pročitati:

OLGA ILONDAY DE ILONDA

umrla u trećoj godini srećnoga braka

Nije bilo dugo, što su je metnuli u grobnicu, jer je sve bilo puno još svježih vijenaca. A na širokoj atlasnoj vrpci jednoga od njih čitao sam: »Svojoj nezaboravljenoj prijateljici — Tarjanovi.«

Nad vlažnim tuberozama, što su bile u vijencu, plesao je mali bijeli leptirić, kao da je bio duša male jedinice Olge, koja se još ni iza smrti nije mogla odreći plesa.

FRANJO HERCZEG

PIĆE SLAVNOGA GENERALA

Godine 1861. do 1865. vodio se u Sjedinjenim Državama rat između sjevernih industrijalnih i južnih agrarnih država. Geslo, pod kojim se vodila ta oružana borba, diktirana gospodarskim interesima, bilo je oslobođenje Crnaca od ropstva, u kojemu su čamili na plantažama Južnjaka, koji su ih kao živo meso dovozili iz Afrike. Zapovjednik Sjevernjaka bio je Ulysses Sidney Grant (umro 1885). Pod njegovim zapovjedništvom izvojevali su niz pobjeda, i padom Richmonda, glavnog uporišta južnih država, dne 3. travnja 1865. bio je rat dovršen.

Grant je za tog rata postao ministar vojničkih poslova Sjeverne Amerike, ali je pazio i na političke. Profesionalni političari i demagozi uzrujavali su se radi toga i tužili ga tadanjem američkom predsjedniku Abrahamu Lincolnu, da radi o diktaturi. Kad im to nije uspjelo, potvore Granta, da pije. Predsjednik Lincoln se zamisli i reče:

»A molim vas, što Grant najvoli piti?«

Opadači u neprilici ušute. Jedan se dosjeti:

»Pa svejedno je, šta pije. On se opija, to je glavno.«

»Do pića je, dragi gospodine, mnogo stalo«, reče odrešito Lincoln. »Recite mi, što Grant pije, i ja ću to njegovo omiljelo piće dati točiti svim našim generalima.«

SLIKARICA ELZA RECHNITZ

Osječka slikarica gospođa Elza Rechnitz vrijedna je umjetnica, za koju se kod nas nažalost premalo zna. Stavila je svu sebe predano i s ljubavlju u službu ideala, pa sav njezin umjetnički rad odaje iskreno proživljeno stvaralačko nastojanje. Doskora će prirediti izložbu svojih najnovijih slika u Zagrebu, pa zato već sada upozoravamo na tu odličnu umjetnicu. I najnovije su slike gospođe Rechnitz dokaz talenta, marljivosti i prave proćućenosti. Radovi »Izbjeglice«, »Oboreno drvo«, »Majka«, »Plodnost«, »Dječji akt« i drugi izrađeni su pomno s osjećajem za harmoniju i stvaraju efekte, koji su trajni i duboki. Nema tu eksperimentiranja s raznim modernim slikarskim nastranostima, nego nam se tu iznosi život onakav, kako ga uistinu gleda čovjek od osjećaja. Zanimljivo je spomenuti, da ova slikarica najprije piše pjesme o slici, koju je zamislila, i tek onda prelazi na rad s poletom. Te njezine pjesmice prikazuju zanos, koji i u riječi i u slici žudi za ostvarenjem. Već to je nešto posebno u umjetničkom stvaranju, pa zaslužuje naročitu pažnju na radove ove slikarice, koja je rodom iz Breslaua u Njemačkoj te učila slikarstvo u Čehoslovačkoj, Budimpešti i Parizu, a živi stalno u Osijeku. Izlagala je u Osijeku, Zagrebu i inozemstvu.

Z. J. S.

NOVCA KAO LIŠĆA

Veseli roman iz američkog života

Napisao Petar B. Kyne, preveo V. S.

(Nastavak)

Elmer se sav smeten počeše za uhom. »Pa čemu ti moja kućica?« upita je.

»Dobar ću posao napraviti njome. Prije nego prođe godina dana, prodat ću je za par tisuća skuplje.«

»Žar ćeš se sada sama nastaniti u njoj?«

»Ne, Elmere. Dat ću je u najam.«

»Iznajmi je meni, Nelko. I onako je opremljena mojim pokućstvom. Radije ću stanovati u njoj nego u onoj hotelskoj mišolovci.«

»Dobro. Mjesečna najamnina iznaša sedamdeset i pet dolara.«

»Ne će biti ništa! Ne dam se tako oguliti.«

Nelka je slegnula svojim lijepim ramenima i zahvatila u pletenicu od žice na svojem pisaćem stolu. Okrenula se i preda nj postavila pisaćim strojem napisanu obavijest, da se iz prodane kuće mora iseliti najkasnije do petnaestoga dana tekućeg mjeseca.

»Hoćeš li odmah ovdje potvrditi, da si primio obavijest, ili da ti je pošaljem u preporučenom pismu?« upita ga ozbiljno.

»Radije ću plaćati sedamdeset i pet dolara na mjesec! Kuću iznajmljujem za godinu dana.«

Ponovo je zahvatila u pletenicu na stolu i iz nje izvukla novu listinu, već ispunjenu najamnu pogodbu, koja je samo čekala na njegov potpis. Elmer ju je potpisao velikom ljutinom.

»Kako si me lijepo uhvatila na lijepak,« predbaci joj.

Nelka je malo pocrvenjela.

»Najbrže je istina, što kažeš,« ona će. »Nije mi potrebno, da izmučim svoju pamet, ako hoću da te uhvatim na lijepak, dok drugim ženama takva zadaća ne bi bila laka. Uzmimo na primjer gospođicu Doricu Gejtvud iz Los Angelosa . . .«

»Kako si saznala njeno ime?« prekine je.

»Vrlo lako. U pismu mi ga poslao netko, koji se zaboravio potpisati. Sumnjam, da je taj čin kršćanske ljubavi izvršila stara gospođa Braj. Po svoj si prilici odaslao gospođici Dorici kakvu brzojavku. Zašto si bio tako nerazuman, da si je predao na domaćoj pošti?«

»Đavo neka odnese taj grad!« nevoljno zagrmi Elmer, a da si nije bio svijestan, da je time sve priznao.

»Ti si dakle Dorici Gejtvud doista brzojavio! Započeo si biti vrlo marljiv! Tko zna, koliko nas je puta dijelila daljina više nego tisuću milja, pa se ipak nikada nijesi sjetio, da mi pošalješ kratku brzojavku. Valjda nije u brzojavci bilo ništa osobito?«

»Hm! Nijesam joj javio ništa drugo nego to, da sam čil i zdrav prispio kući.«

»Oj, kako dug repić ima naša mačkica! Zar se je toliko bojala za te?«

Elmer je uvidio, da je zabasao u luknju, iz koje se tako lako ne će moći iskoprcati. U svom očaju je odlučio, da digne u zrak nekoliko prašine.

»Ti si ljubomorna!« optuži je.

»Tram-ta-dram-tam-tam! Ne budi glup, Elmere!! Ta izvršio si samo ono, što sam ti propisala. Zar ti nijesam rekla, da je potrebno, da se ogledaš u svijetu? Zar ne znaš, da barem polovicu svijeta sačinjavaju žene? Baš to, što si doživio, htjela sam, da doživiš! Dorica Gejtvud da u meni pobudi ljubomornost! Što još! U utakmici sa mnom nema ni najmanje nade na uspjeh, a ti to znadeš vrlo dobro.«

»Ljuta si sama na se,« kiselo će on.

»Ja ne, ali ti si ljut sam na se. Sada odmah bi se isćuškao, kad bi samo mogao, samo zato, jer si odaslao brzojavku. Zaslužiš, da ti takvu prijaznost iskažem i ja. Radi tvog nedužnog namigivanja ismjehuju me ovdje kod kuće.«

»Žene su mačke, da znaš, Nelko.«

»A muškarci magarci.«

»Pa ipak ne miješaju se u stvari, koje ih se ne tiču.«

»To je možda istina, Elmere. A sada istjeraj iz moždana sve misli na Doricu Gejtvud.«

Nastala je tišina, koju je naposljetku prekinula Nelka.

»Kako se razvija izborna borba?«

»Tako, tako. Boj je. Sve, što znam, je to, da se borim i da napadam i osvajam kuću za kućom.«

»Ne posjećuj birača u novom automobilu. Ona stara kutija, koju si imao dosada, bit će korisnija. Budeš li se vozao naokolo u svojoj sjajnoj grdosiji, gubit ćeš pristaše. Neki dobro poznati trgovac iz Pilarcitosa rekao je jučer gospodinu Modiju — razgovarali su o tebi i tvojim novim kolima — da se glupan i njegov novac zamalo rastaju.«

»Budi zdrava, Nelko! Ne smijem ljenčariti. Do izbora ne ćemo se vidjeti mnogo puta.«

»Dobro. Doći ću, Elmere!«

Nelka je gledala za njim, kad je odlazio iz banke, i prvi put opazila, da više ne šepa. A šepao je na jednu nogu od onoga trenutka, kad se u ratu susreo s njemačkim vojnikom. Ispočetka je mana bila istinska, a kasnije je šepao iz navike. Tek sada — — —

»Treba ga malko osokoliti, namignuti mu, da ima protivnika, i već suče rukave,« pomislila je. »Elmer je krasan mladić! Nije se uteko laži, kad sam ga natjerala u stupicu radi Dorice Gejtvud. Nije molio oproštenja, nije se opravdavao, a niti pokušavao razjašnjavati svojeg djelovanja — i to je utjeha.«

VII.

Do dana izbora Elmer je doista malo kada posjetio Nelku, a još su manje objedovali zajedno. Bio je ljut boj i vodio ga takvom gor-

ljivošću kao da se radi o spasenju ljudskog roda. Zadnje nedjelje pred izborima pozvao je cijelo školsko okružje na veliku gozbu. Za objeda, kad su gosti bili najbolje raspoloženi, skočio je na stol i iskazao se kao dobar govornik. Govor, što ga je održao, bio je jedini njegov govor za sve vrijeme izborne borbe. Njegove vatrene riječi, pune zavičajnog ponosa, nemilosrdno su osmiješile protivnikovu tvrdnju, da neoženjeni čovjek nije sposoban za časno mjesto u školskom odboru.

Neizvježbani se govornici često puta opiju vlastitim riječima. Tako se sada dogodilo i Elmeru. Prije nego li je došao k sebi, već je upornom gorljivošću saopćio, da će za jesenskih izbora kandidirati na mjesto gradskog načelnika i da će nastupiti posve samostalno. Obim glavnim strankama okrenut će leđa. Zatim je oštro napao gradske političke prvake te optužio sadanjeg načelnika i sav općinski odbor, da su okorjeli natražnjaci. Rekao je, da ih je već obrasla mahovina i da su smetnja svakom napretku u Pilarcitosu.

Kad je svršio i stupio sa stola, znao je, da je pobijedio! U izborima je dobio dvanaest glasova većine, a kod prve mjesečne sjednice školskog odbora zaposjeo je svoje mjesto.

Međutim je list »Klarinet« dobio novog pretplatnika. Karlo iz Kolorada pretplatio se na nj za tri mjeseca. Prevejanac je znao, da će iz njega saznati mnogo korisna o djelovanju svoje buduće žrtve. Tako se desilo, da je Elmer na dan izbora primio od gospođice Dorice Gejtvud brzojavku, u kojoj mu iskreno čestita na uspjehu i slavnoj pobjedi.

Elmera je obujmila prijatna ugodnost, kad je čitao tople riječi ljubežljive djevojke. Zato joj je sat iza što su glasovi bili izbrojani, brzojavno zahvalio i istodobno javio, da je pobijedio. Za odgovor je dobio ekspresno pismo s čestitkama i opomenom, da je nakon tako teškog boja zaslužio nekoliko odmora. Smjesta neka dođe u Los Angelos, gdje ga željno čekaju dva iskrena prijatelja.

Elmeru se ta misao dopala. Zašto ne bi smio u Los Angelos? Dašto, poći će! Nelki je saopćio svoju namjeru i ona ju je bez krzmanja odobrila. Kad joj je spomenuo, da će po svoj prilici posjetiti Doricu Gejtvud i njenog brata, Nelka ga je pošteno pokarala. Čemu joj to spominje? Kao da kani učiniti nešto, što ne bi smio učiniti! Ima li možda nešto nečasno u tom, ako posjeti gospođicu Doricu, koja je tako zabavna i ljubežljiva? Ona, Nelka, bit će još vesela, ako to učini. Nek se u veselom društvu veseli, dok je mlad! Posljedica tog razgovora je bila, da je Elmer odjurio na jug prilično slabo raspoložen. Nije mu bilo po volji, što ga je Nelka skoro tjerala, da posjeti gospođicu Gejtvud. Bio bi zadovoljniji, kad bi mu bila to branila i uznemirila se.

Kažemo li, da se je Elmer zabavljao u Los Angelosu, reći ćemo vrlo malo. Bilo bi bolje, kad bismo rekli, da je upravo gutao onu silnu raznolikost zabava. U svim boljim hotelima je objedovao, večerao i plesao. U najboljim gostionama uživao je najslađe dobrote. Kad je obišao sve gradske kuteve te se do sita naužio svih dobrota, odvezao se u društvu Karla iz Kolorada i Dorice Gejtvud dalje prema jugu. U Coronadu su se kupali, igrali golf i tenis. U razvikanom raju bogataša Tia Juani naslađivali se u raskošnim večerama. Na ljubežljivu riječcu Dorice Elmer je zagnao svoj blještavi auto preko pjeskovite koloradske pustoši, da proborave nedjelju dana kraj neizmjernih ponora Velikog Canyona. Pustinjski je pijesak doduše oteo sjaj s automobila, ali nije nimalo smanjio odličnog raspoloženja društva.

Zamalo je Dorica stala Elmera tikati i tražila, da se i on povede za njom. Prijatelji, koji jedan drugome ne kažu ti, rekla je, nijesu pravi prijatelji. Elmer je na to rado pristao.

Zatim ga stala nazivati dragi, moj jedini, moj dragane, moj nerazumni golubiću i obasipavati raznim drugim laskavim riječima. Elmeru je to prijalo. Dorica je bila iskusna umjetnica u laskanju, pa nije ni čudo, da se Elmer zamalo sav zaludio.

Uznemirivala ga, zaluđivala kao opojno piće; u svem je stao osjećati preslatku bol, koje nije mogao shvatiti. Kad se sjetio Nelke, zastidio se, u njemu se budila savjest, ali ta je neugodnost polagano nestajala i tonula u zaborav. Tomu je i sam pomogao, koliko je mogao. Misao na Nelku progonila ga, zato je nastojao, da uguši sjećanje, premda joj je bio poslao nekoliko razglednica. Nelka mu je bila još samo bolna uspomena na neki drugi, skoro zaboravljeni život.

Ali starih navika, posebice onih, koje zahvate duboki korijen u srcu, ne može se čovjek posvema otresti. Elmer je bio nešto više nego li odan prijatelj i ugostitelj, ali još uvijek nije bio pravi zaljubljenik. Želio je, da to bude, ali nije imao za to odvažnosti. Dorica je to domalo razabrala, pa je za to stvarala priliku za prilikom, da ga prisili na izjavu. Kad su se vraćali prema Los Angelosu, išla je čak tako daleko, da mu je svoju lijepu glavicu položila na rame i naoko zadrijemala.

Nato mu je postavila još drzovitiju stupicu. Svoje ljupke, izazivajuće usne položila mu na uho i prišapnula, da je divan mladić. Elmer je uzdrhtao i to je bilo sve. Karlo iz Kolorada sje-

♥ Zar Vaše zdravlje i dobar osjećaj ne vrijedi 700 dinara?

Od 25. kolovoza stoji Vas desetdnevni boravak u Radencima 700 din. Sve uračunato! Stan, hrana, sve takse, dnevna kupka u čuvenoj ljekovitoj Radenskoj, liječnički pregled, analiza mokraće, posluga.

Srce, bubrezi, živci, ženske smetnje, skleroza, nervoza, opća i spolna slabost.

Poslije 7 dana povratak željeznicom badava.
Uzeti potvrdu na polaznoj stanici.

Sve upute rado i s veseljem: **kupalište Slatina, Radenci.**

dio je sprijeda kod šofera i tu je priliku iskoristila Dorica te stala potiho plakati. Kad ju je Elmer nježno upitao, zašto plače, povjerila mu je, da plače, jer će se tako skoro rastati. Tek sada je postigla prvi uspjeh. Elmer je naime rekao:

»Možda se ne ćemo rastati.«

Što je kanio k tomu dodati, nije poznato, jer se upravo u tom trenutku dogodila malena nezgoda, koja ga je spriječila. Šofer je kod volana zadrijemao i auto je nenadano zakrenuo s ceste u pijesak. Karlo iz Kolorada je odmah povukao zavor. Nesreće nije bilo, ali svi su se morali više od jednog sata mučiti, da kola kroz meki pijesak izvuku na cestu. Elmer je sada sjeo uz volan, da sam vozi, dok je Karlo iz Kolorada zauzeo mjesto kraj Dorice.

Nijedna stvar ne razbistruje uma tako kao noćno krmanjenje teškog automobila samotnom cestom. I Elmer je potvrdio tu istinu, jer je sada prvi put jasno uvidio, u kakav je škripac zapao. Spoznao je, da u isto vrijeme ljubi dvije djevojke i da će moći izabrati samo jednu od njih. Koju? Ej, to je dobro znao, ali nije imao snage, da to pokaže onoj, koja je bila izabrana, a još se manje usudio, da ostavi prvu.

Pun žalosti pomisli, da prije, dok je bio siromašan, ne bi nikada mogao zapasti u takav škripac. Slutio je također da ga Karlo iz Kolorada namjerava moliti za zajam i da će to skoro učiniti. Znao je, da ga ne će moći odbiti, i slutio, da pozajmljenog novca ne će nikada dobiti natrag.

Dok je uživao punu sreću na Doričinoj strani, razmišljao je vrlo malo o njenom bratu. Sad se nenadano stao mnogo zanimati za nj. Sjetio se, da je Harvi Gejtvud (pod tim ga je imenom Elmer upoznao) veoma mrzak čovjek. Oči je imao nemirne, bjegale su kao zla savjest. Odijevao se odviše kicoški i njegovo je vladanje bilo pretjerano uglađeno. Govorio je mnogo i velevažno te se trudio, da se prikaže junakom, što je svojstvo zločinaca. Hvalisao se, gdje je sve bio i s kolikim se odličnim ljudima poznaje ili je čak s njima u srdačnom prijateljstvu. Elmer se tomu čudio. Bio je znatiželjan, kako se je Harvi kraj svojih skromnih dohodaka mogao kretati u tako odličnim krugovima i drugovati s novčanim mogućnicima. Ta ne može sada iz džepa da izvuče ni stotinjarke!

U Elmeru stala se rađati sumnja, da tu nešto nije na mjestu. Namrštio je obrve, kao što pas, koji spava, nakostriješi dlaku, kada sniva o šumskim zvijerima.

»Oženim li se sa Doricom,« mrmljao je sam sebi, »pokazat ću dragom Harviju deset minuta nakon vjenčanja vrata! Dorici može da priča, što hoće, ali mene ne će ciganiti!«

U svanuće dana prispjeli su u Barstow. U gostioni zadržali se pri zajutarku. Kad su htjeli nastaviti put, približi im se činovnik sa željezničke postaje i zapita za gospodina Elmera Svitala. Taj se javi i činovnik mu preda brzojavku.

(Nastavit će se.)

MAJKA I NEMAN

Živjela jednom žena Erauaraujinka i imala muža, koji se zvao Arere. Oboje su živjeli u Aiuou na mjestu Godu. Žena je dala na svijet trideset djece i sva su po majci Erauaraujinci dobila ime.

Jednog je dana otac pošao da lovi ribu. Kad je otišao, eto ti kod žene nemani Cango, koja joj reče:

»Erauaraujinko, Erauaraujinko, gdje ti je muž?«

»Arere nije ovdje, otišao je, da donese hrane za djecu«, odgovori žena.

»Daj mi jedno dijete, da ga pojedem«, kaže joj neman.

»Ne,« kaže žena, »toga ne ću učiniti. Bojim se muža.«

»Dobro«, odvrati neman, »ako mi ne daš djeteta, proždrat ću tebe.«

I žena mu je dala najstarije dijete. Neman ga je proždrla i nestala.

Malo zatim došao je muž kući i opazio, da manjka jedno dijete. Zapitao je ženu, gdje je. I ona mu ispriča, što se dogodilo.

Sutradan pošao je muž ponovo na ribolov. Ponovo je neman došla k ženi, zatražila jedno dijete i proždrla ga.

Tako je bilo svakog dana. Kad bi muž otišao na ribolov, došla bi k ženi neman, zatražila dijete i pojela ga. Konačno je ostalo samo jedno dijete.

Tada je muž rekao ženi:

»Tako, pođi radije ti na ribolov. Ja ću paziti na naše posljednje dijete, jer si ti dala svu ostalu djecu.«

Žena je otišla. Malo zatim dođe neman i zaiska posljednje dijete. Međutim nije opazila, da je mjesto žene kod kuće muž. Kad se je on ustručavao, da dade dijete, kaže mu neman:

»Ne budeš li učinio, što sam zaiskala, proždrijet ću te!«

»Dobro,« odgovori muž Arere, »samo dođi i progutaj me!«

Kad se je neman bacila na nj, probode je sulicom.

Malo je zatim došla kući žena, i kad je vidjela, da životinja leži mrtva u prahu, veoma se je razveselila. Erauaraujinka i Arere živjeli su odtada u miru.

Narodna priča iz Mikronezije u Tihom Oceanu

Svak će na dušak pročitati roman o slijepom slikaru i ružnoj pjevačici »RUŽARIJ«, jer on spada među najzanimljivije romane, koje je izdala

Knjižnica Dobrih Romana, Zagreb

KNJIGA NA TRŽIŠTU

Književnost se danas nalazi u nekom sivom prostoru vrludanja i labilnosti, u nekom polumračnom labirintu, ostavljena tužna i zapuštena. Književnost je kod nas oduvijek smatrana luksusom, a nikada p o t r e b o m, nikada sredstvom za duhovnu naobrazbu, izgradnju ličnosti i kulturni napredak sredine i društva. Prilike nesređenog rasuđivanja lomile su redovito sve napore u težnji za dostignućem većeg kulturnog stepena. Bilanca izdavačkog rada u svakoj pojedinoj od posljednjih godina ne razlikuje se mnogo od one, koju je sadržavala bilo koja od onih u trećoj četvrtini devetnaestog stoljeća. Knjiga je redovito doživljavala istu sudbinu: naštampana u tisuću komada, rasprodano pet stotina, zapala bi tada u prašne bibliotečice pročitana od nekolicine, podvrgnuta postepenom procesu sivljenja i zaboravu, ostavljena, neshvaćena i zapuštena kao najveća bijednica i sirotica.

Sa poslijeratnom najezdom zapadnjačke »kulture« naši ljudi su se odjednom sjetili, da je za osobnu naobrazbu važna činjenica, da čovjek postane suvremen, i zato su počeli »čitati knjige«. Da, ali ta »literatura« je morala odgovarati duhu vremena. Bili su to kojekakvi romani sumnjiva sadržaja i još sumnjivije vrijednosti. Takva je lektira zauzela dominantan položaj. I nitko nije uviđao kako je to žalosno, da se danas u tako zvanom vijeku znanosti i sveopćeg napretka čitaju kriminalna bulažnjenja i životopisi kojekakvih perverznih bludnica tipa Mata Hary, kao zabavno štivo i jedina lektira neupućenih malograđana i seljana. A ipak stvari takve vrste — još i dandanas! — jedine doživljavaju veći popularitet i jedino se zaista čitaju, naprotiv knjige umjetničkih oznaka i kulturnog karaktera, gnjiju po bibliotečicama i snivaju pod debelim slojem prašine. Koji je tome uzrok? Jer uzrok mora postojati i treba ga pronaći.

Treba otkriti: zašto je tako i zbog čega se linija književnoga napretka nalazi u stagnaciji? Tko je tome kriv i kako da se situacija popravi?

Čini se međutim, da uzroci, zbog kojih naša knjiga nije nikada niti doživljavala solidnijeg i značajnijeg uspjeha, jesu prvenstveno u tome, što sama knjiga nije udovoljavala duhu vremena i potrebama sredine, u kojoj se pojavljuje. Naša izdavačka društva, gotovo sva — osim časnog Društva Sv. Jeronima — nijesu nikada pri izdavanju svojih djela vodila računa o tome: kome se zapravo knjiga namjenjuje. Po uzoru kulturnijih zemalja — izdavale su se različite beletrističke i naučne knjige (čestoputa obični kompilatorski ili plagijatorski posao) za tako zvanu bolju publiku, a nije se nikad pomislilo: ko je ta bolja publika, i koliko njezin broj iznosi. O narodu, seoskome narodu, dakle p u k u, nije se vodilo računa. Dok su se godinama izdavale razne zabavne biblioteke nezaboravnih i često beznačajnih prijevoda, dotle je na selu dominirao koji svetojeronimski kalendar i Glasnik Srca Isusova, a po gradskim policama i u namirisanim salonima ležale su nerazrezane, za ures tek namijenjene i djevičanski netaknute knjige zabavnih biblioteka. Pojava raznih senzacionalnih knjižurina u tisuću svezaka po jedan dinar, posljedica je pomanjkanja čestitog zabavnog štiva. Niti naši književnici nijesu znali pogoditi u pravu žicu, koja bi odjeknula onako kako to duh cijeloga naroda zahtijeva. Ljudi su mislili — i misle —, da je tek ovo prava i dobra književnost, koja je zakukuljena (smušenošću nekog izmišljenog smjera!) i nepristupačna širim slojevima. Ali je vrijeme pokazalo, da se prava književnost može producirati u svim oblicima, a da je najvrednija ona, koja imade sve oznake istinitosti i jednostavnosti, a opet sadrži sve momente, koji su značajni za umjetničku stvar. Jednostavnost pučkoga govora, narodnih seljačkih pjesama, u kojih vrijednost i umjetničku kvalitetu danas već nitko pametan ne sumnja, dokaz su, koji jasno ukazuje: stvar je to vrednija, što je jednostavnija i učinak je njezin to veći.

Ideja vodilja naših izdavačkih poduzeća mora biti u ovome: da knjiga zadovolji zahtjeve svih narodnih slojeva, zatim da se knjizi osigura u suvremenom duhu potrebna propaganda i da se na tržište pošalje osigurana svim oznakama vanjskih odlika jednog prvorazrednog artikla. To znači: oprema djela mora također biti specijalno izrađena i privlačiva. Kupac mora za njom posegnuti spontano i od radoznalosti. Konačno — treba naći putove, kako će se knjiga dovesti u fazu normalnoga raširenja, prema broju naroda, u kojemu se pojavljuje. Te putove pronaći i utvrditi i po njima krenuti ususret jednoj boljoj budućnosti — to neka je cilj naših izdavača.

Književnici će dakako uvidjevši duh novoga vremena krenuti u smjeru, koji će ih dovesti do jače progresivnosti u svim pravcima. Pripovjedači, koji budu znali da interpretiraju i obrade život i životne pojave svoga naroda, imat će uspjeha i moći će razvijati svoje sposobnosti do potrebnih i mogućih granica. Stvoriti vlastitu, svoju, narodnu i umjetničku književnost, koja će imati osobitosti naše hrvatske duše — koja će odisati mirisom naših oranica, tišinom naših šuma i planina, odjekivati krikovima našega bola i oriti poklicima zanosa i radosti — a opet će biti na potrebnoj progresivnoj liniji u odnosu spram drugih naroda, to neka nam je želja i jedini cilj. Takva će njiga postići uspjeh i na tržištu.

I. D. BALENTOVIĆ

TEČAJ U CRTANJU I SLIKANJU

za svakoga, a osobito za djecu, otvara od 1. listopada (dnevni i večerniji tečaj) uz umjereni honorar slikar **Anatol Sergejev, Zagreb,** Radićeva ulica broj 36. (dvorište).

Izvorna novela

NJEZIN ROMAN

Književni poletarac Teo Dominis letio je po svijetu sakupljajući sižeje za svoja djela. I lepršajući tako doletio je do gospođice Vere, činovnice u »Spes unica«, društvu za osiguranje proti svim mogućim nevoljama i nezgodama.

Gospođica Vera, koja je stotine ljudi osigurala proti požaru, provali i tuči, nije nikada znala da sebe osigura proti romantici i mladim književnicima te je Tea Dominisa dočekala s mnogo oduševljenja i nepatvorene iskrenosti.

Upoznala se s njime jedne nedjelje na matineji mlade lirike u Pučkom Sveučilištu, kad su se čitale i tri njegove pjesme. Počeli su da zajedno šetaju svakog popodneva nakon svršetka rada u uredu »Spes unica« i doskora su pronašli, da se njihove misli neobično slažu.

Na šetnjama su razgovarali o impresionizmu i ekspresionizmu, o Dostojevskomu, Strindbergu i Upton Sinclairu. On je zastupao artpurartizam, a ona se upravo rastapala od njegovih teorija.

Jedne večeri, kad je na nebu sjalo vrlo mnogo zvijezda (otrcan književni materijal) i kad je Teo iznio čitavo tuce novih književnih pogleda, rekla mu je ona u zanosu:

»Ah, Teo, kad biste htjeli da napišete moj roman!«

*

Sjeli su na jednu klupu u parku pokraj plinske svjetiljke. Na drugim klupama (podalje od plinske svjetiljke) sjedjela su također ljudska bića... Teo izvadi svoju bilježnicu i reče:

»Trebat ću nekoliko podataka. Samo nešto... okosnicu... ostalo je posao umjetničke intuicije. Počnimo iz početka... Vaš je otac bio nepopravljivi pijanac, suludi genij, zlostavljao je vašu sirotu majku, koja...«

»Ali, Teo... Moj tatica je bio uzoran i nježan suprug, najvaljaniji činovnik u svom uredu. U našoj kući nije se nikada čula zla riječ. A moja mama...«

»Znam već... ona je bolovala od neizlječive tuberkuloze, a noćima je ustajala iz kreveta i sjela za glasovir i improvizirala neke nokturne, pune očaja, bola i...«

»Ne, glasovir nismo imali. Tata je uvijek želio da ga kupi, ali, znate, činovnička plaća... Danas su glasoviri mnogo jeftiniji. A mama je umrla od upale pluća, nakon što se prehladila na jednom izletu...«

»Da, da... nakon njihove smrti ostali ste vi siroče sa petero braće i šest sestara. Najstarijem je bilo sedam godina. Nemilosrdni kućegazda bacio vas je na ulicu zaplijenivši vam pokućstvo. Vi ste lutali od praga do praga, oni najmlađi su poumirali od glada i studeni... Vi ste ih svojim očima gledali, kako izdišu, a niste mogli da im pružite ni korice kruha. Vas je uzela k sebi jedna tetka, histerična divljakinja, koja vas je progonila, ostavljala vas bosu i gladnu. I onda se u vašoj duši...«

»Oprostite da vas prekidam... Kad je mama preklani umrla, ja sam već bila namještena u uredu, a brat je upravo bio svršio pravo i dobio mjesto kod suda. Nešto kasnije se on oženio i odonda sam kod njih. Imam svoju sobicu s cvijećem na prozorima i zavjesama, koje sam sama lani izvezla. Kada padne večer, onda spustim zavjese i u polumraku sanjarim... sanjarim...«

»Dà, to je ono, što sam htio od vas da saznam. To će biti okosnica... Večer... grad pali svoja svijetla... na prozoru orhideje... zavjese se spuštaju... jedna blijeda djevojka prignula je glavu i sanjari... sanjari...«

»Jest... upravo tako... Teo, kako vi znate, da se uživite u djevojačku dušu! Ah, moj roman... sanje...«

»Ostali smo kod sanja. Djevojka je spustila glavu i sanjari... Sniva o... o čemu vi sanjate?«

»Ah, to se ne može izreći... To su slike, stotine, tisuće slika, kao u kinematografu... Vidim jednu malu kućicu... naokolo zelena stabla... trava... Ili ne... Vidim jednu šumicu... kroz šumu teče potočić... S obiju strana potočića dozivaju se slavuji... Čekajte... Vidim more... sunce zapada za otočićima... javlja se mjesec... lađe s bijelim jedrima plove... plove...«

»To bi bila pozadina... okvir... Ali radnja, nešto radnje, nešto života, gibanja, krvi...«

»Dà... lađe plove... gube se za otočićima i more postaje tamno, sve tamnije... Na nebu se javlja milijun zvijezda... Ja sam u čamcu, sama... Oko mene je crna duboka voda... pustoš... U daljini se vidi nekoliko sićušnih iskrica, to su svjetiljke grada... U gradu su raskošne ulice, pune ljudi... svi se žure... činovnici iz ureda vraćaju se svojim ženama i djećici... mlade djevojke, zaručnice idu pod ruku sa svojim zaručnicima...«

»Dà, to je već uža, ljudska pozadina, ali život, elan, strujanje krvi!...«

»... One idu sa svojim zaručnicima, na očima im se sjaji radost. Za nekoliko sedmica, nekoliko mjeseci one će biti žene, majke, imat će svoju dječicu, svake večeri će dočekivati njega, kad se vraća iz ureda... A ja sam sama u čamcu, nasred mora... pod zvijezdama... sama... sama kao mali pusti otočić!«

Teo Dominis osjeti, kako se nešto u Verinom grlu davi. To je bio život, elan, krv... Okosnica je bila gotova, ostalo je ispunila umjetnička intuicija...

*

Jednog jutra preselila se Vera iz male sobice prema ulici. Ponijela je sa sobom cvijeće i vezene zavjese. To je bilo zadnje poglavlje njezina romana.

KRUNO KRSTIĆ

ABESINIJA U PROŠLOSTI

Zavojevalački imperijalizam talijanskog fašizma (talijanski narod prati pripreme s mnogo straha i bojazni) postavio je Abesiniju u središte svjetskog interesa. Danas je očito, da Mussolini kani osvojiti Abesiniju, ako ne svu, a ono barem njezin istočni dio, da bi na taj način spojio talijanske kolonije Somaliju i Eritreju. Svakako, interesi Mussolinijeve Italije dolaze u očit sukob sa Engleskom, koja hipokritski ustaje u obranu Abesinije ne radi Abesinije, nego radi svojih sebičnih ciljeva. Budući da je danas tako općenito zanimanje za Abesiniju i njenu sudbinu, »Obitelj će evo u nizu članaka prikazati Abesiniju u prošlosti, sastav njena pučanstva, kulturne i socijalne prilike te posljednje slobodne afričke države. Uvjereni smo, da će nakon tih naših članaka čitači »Obitelji« s mnogo više razumijevanja i interesa pratiti događaje, koji će, čini se, neposredno slijediti, a koji mogu biti od katastrofalnih posljedica za evropski i svjetski mir uopće.

Redovito se i u našoj i u evropskoj štampi govori o Abesiniji kao vrlo staroj državi. Govori se o hiljadugodišnjoj nezavisnoj državi. Međutim rijetko tko zna, da je Abesinija mnogo starija. Kad odbacimo legendu, kojom su obvijeni počeci gotovo svih orijentalnih država, ostaje ipak to, da je Abesinija bila nezavisna i slobodna država već u vrijeme egipatskih faraona, da je dakle starija od rimskog carstva i grčkih republika. Ona je vidjela rađanje, cvat i propast rimskoga carstva. Ona je toliko stara, da zapravo i ne znamo, kako se ona u svojoj najstarijoj povijesti zvala. Općenito se drži, da je ta zemlja bila biblijska zemlja Kuš, ali nije sigurno, da li su se pod tim imenom razumijevali pradjedovi svih današnjih Abesinaca. Međutim iako ne znamo sigurno, da li je Kuš prvo ime čitave današnje Abesinije, sigurno je, da o Abesincima stari pisci češće govore. Zanimljivo je, da se stari pisci ne slažu u ocjeni duševnih i vojničkih sposobnosti starih Abesinaca (Etiopljana). Dok ih manji dio starih pisaca ne razlikuje od ostalih (barbarskih) afričkih plemena, dotle ih mnogi drže za osobito talentirane upravljače i ratnike.

Homer na pr. pjeva o njima, da su najumniji ljudi na svijetu i da su osobiti miljenici bogova. Svakako u Homerovim stihovima ima mnogo više poezije nego historijske istine, ali nam njegovi stihovi pokazuju, kako su tadanji Grci visoko cijenili Abesince. S druge strane neosporno je, da su Abesinci uz Egipćane pokazali najviše državotvorne i privredno-kulturne sposobnosti zahvaljujući u prvom redu utjecajima, koji su se križali na abesinskom teritoriju od prvih početaka abesinske države.

Diodor drži, da su Abesinci najstariji stanovnici zemlje. Bilo kako bilo, svi se stariji pisci slažu, da je Abesinija od pamtivijeka nezavisna država, što sude između ostaloga i po tome, što je kult u Abesiniji u najstarijoj davnini bio potpuno originalan i nije podlijegao utjecajima okolnih naroda, iako su seljenja u Abesiniju bile uvijek vrlo živa. Tek oko 1000. godine prije Krista ulaze neki elementi egipatske i židovske vjere u abesinski kult. Naročito je bio očit utjecaj židovske vjere nakon avanturističkog posjeta kraljice od Sabe kralju Salamonu. Makeda, kako se zvala kraljica od Sabe, zamilova nesamo Salamona, nego i židovsku kulturu i vjeru te nakon povratka iz Palestine povede sobom mnogo židovskih zanatlija, svećenika i pismoznanaca u svoju zemlju. Ti židovski doseljenici uvedoše u Abesiniju novu civilizaciju i obilno potpomogoše kraljicu Makedu oko sređivanja unutrašnjih prilika. Oni su za dulje vremena dali javnom, državnom abesinskom životu svoj biljeg, pa su već Strabon i Plinije mogli govoriti o razvijenom kulturnom životu abesinskoga naroda.

Makeda je bila nesamo začetnik nove civilizacije, nego i vrlo spretna organizatorka. Ona je državu uredila, rastjerala divlja okolišna plemena, uvela državnu administraciju, uredila državno središte. Država se najprije zvala A k s u m. Zatim se iz nepoznatih razloga prozvala B e h e r a - A g a r i. Ni to se ime nije dugo održalo: Abesinija se prozvala, čini se pod grčkim utjecajem, M e n g e s t a - I t i o p i j a i na kraju A b e s i n i j a. Međutim stari su pisci zvali Abesiniju i Indijom, Malom Azijom i Gornjim Nilom.

Poslije kraljice od Sabe Abesinija je živjela samostalno odbijajući uvijek s uspjehom ratničke pohode stranih naroda. O unutranjem životu te afričke države malo znamo sve do Kristova rođenja. Znamo samo najkrupnije događaje, a osobito ratne. Makedin i — kako kažu — Salamonov sin Menelik osnova salamonsku dinastiju 950. prije Krista. Ta dinastija — uz male prekide u srednjem vijeku — vlada sve do danas, pa je prema tomu najstarija dinastija na svijetu, pogotovu ako povjerujemo abesinskoj hronologiji, koja tvrdi, da je kraljica od Sabe potekla od dinastije Arve, koja je počela vladati u Abesiniji 700 godina prije Salamona.

MENELIKOVI NASLJEDNICI

Makedin sin, o kome Abesinci govore, da je nezakoniti Salamonov sin, nazvan je Menelikom, ali ga zovu i Eben-el-Malek (kraljev sin) i Ebna-

ZA 1 DINAR
DOBIJETE 1 LITAR

sintetske mineralne vode, koju može svatko da pripremi u tren oka sa praščima »VIR«. Ovako pripremljena sintetska mineralna voda sadržava sve sastojine naravne mineralne vode. **Ukusna je, pitka i zdrava.** Idealno piće za svaku obitelj. Pije se sama, pomiješana vinom ili bilo kojim voćnim sokom.

»VIR« prašci dobivaju se svuda. 1 kutija »VIR« praškа za pripremu 10 litara sintet. mineralne vode Din 12.— Poštom pouzećem šalje Laboratorij »Alga« Sušak 4 kutije »VIR« praškа Din 50.— (franco)

Lakim (sin mudraca). Legenda kaže, da je bio posve sličan ocu i fizički i intelektualno Salamon je volio Menelika, pa kad mu je bilo 10 godina, uzeo ga je sebi na dvor, gdje je mladi kraljević primio židovsku kulturu i upoznao način vladanja naprednih vladara. On se na povratku iz Palestine sav posvetio kulturnom i gospodarskom procvatu svoje države, pa je vladanje toga vladara bilo neobično plodno za njegovu državu. Imao je manjih unutrašnjih smetnja, jer je iz Palestine došao u Abesiniju i neki Polu-abesinac Polu-židov, koji je tvrdio, da je nezakoniti sin kralja Salamona i jedne Abesinke, koja je bila »dvorska dama« kraljice od Sabe. Borba između toga »kraljevića« i Menelika svršila je tako, da je Menelik priznao kraljevsko podrijetlo svome suparniku, pa je s njim dijelio vlast, ali zadržavajući suverenitet u svojim rukama. Nasljednici toga nuskralja imaju kraljevski naslov i kraljevsku čast (Uag-Šiam), a zanimljivo je, da se i sada neke plemićke obitelji drže nasljednicima toga »kraljevskog sina«.

Kako smo već napomenuli, povijest Abesinije od 1000. godine prije Krista do Kristova rođenja poznata nam je tek u najglavnijim obrisima. Abesinci su praznine ispunili s mnoštvo legenda, ali one jedva da imadu koje zrnce historijske istine. Sigurno znamo, da su u VI. vijeku prije Krista Perzijanci poveli vojnu, da osvoje Abesiniju. Kirov sin Kambiz poveo je veliku vojnu na Abesiniju g. 529., ali je njegov pohod ostao bez uspjeha. Neposredno iza vojne Kambizove sele u neke krajeve Abesinije podjednako Egipćani, Židovi i Perzijanci, ali to mirno naseljivanje nije izmijenilo značaj Abesinije u narodnom pogledu. U isti mah uselili su se u Abesiniju Antomali i Semibriti. Od svih tih naseljnika najbolje su se snašli Židovi, jer su našli mnogo tragova ranijih židovskih seoba, pa je židovstvo ponovo počelo vršiti snažan utjecaj na duhovni i civilizacijski život Abesinaca.

Abesinske kronologije nabrajaju od Makede do Bazenta, koji je vladao u Kristovo vrijeme, 25 kraljeva — znak, da je kraljevima bilo dobro, kad su tako dugo živjeli, ili je kronika zaboravila kojega vladara. Iza Bazenta vladao je u Abesiniji kralj Zoskales, koji je svoju vlast proširio od granica Egipta do Somalije. On je neobično razvio trgovačke veze sa zapadnim narodima, pa je zemlja gospodarski procvala. Osobito je vodio žive trgovačke veze sa heleniziranim gradovima na obalama Sredozemnoga mora. Heleni (Grci) su u većem broju dolazili u Abesiniju po trgovačkim poslovima, a u isti mah su bili rasadnici grčke kulture. Baš pod utjecajem tih trgovaca uzela je tada Abesinija novo ime Itiopija, pa čak i mnoga mjesta poprimiše grčka imena. Neko je vrijeme prijetila čak opasnost, da grčki jezik preotme mah kao službeni jezik, ali treba istaći, da nam mnoge pojedinosti toga cvata grčkog jezika i kulture u Abesiniji nijesu poznate. Grčki utjecaj toga vremena je bio snažan, ali kratak radi toga, što su Rimljani jače potiskivali grčki živalj na obalama Sredozemnoga mora. Na taj način ostao je i dalje službenim jezikom sabejski. Sabejsku kulturu je potisnula nešto kasnije kultura Ama, a na sjevero-zapadu židovska kultura, naprotiv na sjeveroistoku bio je neobično jak utjecaj arapskih emigranata, tako da je i riječ Abesinija nastala od arapske riječi Habeš.

Značajno je za Abesiniju, da je trajno znala sačuvati svoju samostalnost odbijajući neprestano navale zavojevača. Imperijalističkih težnja i osvajanja nalazimo kod Abesinaca vrlo malo. Nešto poslije kralja Zoskalesa Abesinci su za vrijeme kralja Esame po prvi put u svojoj dugoj povijesti poduzeli oveću vojnu na jedan strani teritorij: pod vodstvom kralja Esame prijeđe abesinska vojska Crveno More i zauze Jemen, ali su ubrzo bili prisiljeni, da napuste osvojene krajeve.

Trajna seljenja stranog življa, ispresjeckanost terena, veliko prostranstvo — sve je to zapriječilo, da se u Abesiniji ustali jedan jedinstven narodni živalj. Po svome središnjem položaju i po razvijenoj kulturi srž abesinske države bili su trajno Etiopljani, semitskog podrijetka, a ostale su mnogobrojne skupine postale zavisne o Etiopljanima i kulturno i politički.

U daljnjem razvitku abesinske države najznačajniji je momenat prihvaćanje kršćanstva. Pojedinačni vjerovjesnici dolazili su u Abesiniju neposredno iza Kristove smrti, ali sve do trećega vijeka nije tu kršćanstvo uhvatilo jačega korijena. U trećem stoljeću došao je na kraljevski dvor tiranin Frumentacij, koji je imao velik uspjeh u širenju kršćanstva. Frumentacij je u kratko vrijeme postao odlučnim činiocem na dvoru, pa je na njegov nagovor primio kršćanstvo kralj El-Semera. A kad je Frumentacij postao biskup imenom Abba-Solama, kralj je na njegov nagovor proglasio kršćanstvo državnom vjerom. Međutim plemena Zelana i Kamanta ostadoše i dalje vjerni Mojsijevoj nauci, koju su primili kod drugog jačeg židovskog useljivanja oko 500. godine prije Krista.

ABESINIJA OD PRIMANJA KRŠĆANSTVA DO TEODORA II.

Ne može se ustvrditi, da je primanje kršćanstva u početku donijelo zemlji mir i unutrašnje spokojstvo. Kako je Abesinija daleko od središta kršćanstva, prihvatila je kršćanstvo tek djelomično i više formalno nego stvarno. Radi toga su vjerske borbe bile na dnevnom redu, i to ne radi osnovnih kršćanskih zasada, nego različitih sitnarija. I najsitnije liturgijske razlike znale su uzvitlati mnogo strasti. Sabejci su sebe držali nesamo nosiocima državne misli, nego i jedinim pravnim tumačima krćanstva, pa je između njih i ostalih naroda dolazilo do teških zapletaja, a pri kraju šestoga stoljeća došlo je i do otvorenoga sukoba između Sabejaca i kralja Gabre-Maskala, koji je žestoko i krvavo nastojao, da koptska crkva (abesinska kršćanska sekta) sačuva svoju samostalnost i neovisnost. Radi njegovih sumnjivih zasluga koptska ga je crkva proglasila svecem (Sveti Elesbaam).

Abesinska kraljevska hronologija broji od g. 592., kad su Abesinci predali Perzijancima Jemen, do god. 925. ukupno 38 vladara. Posljednji vladari iz toga niza moradoše voditi duge i uporne borbe s muslimanima. Is početka su muslimani za vrijeme borbe Meke i Medine dolazili u Abesiniju kao politički bjegunci. Oni su se raspršali po prostranom carstvu, tek pri kraju osmoga stoljeća muslimani zauzeše dablačke otoke. Uzevši dablačke otoke kao bazu oni su odatle počeli naglo prodirati i na kopno, pa su ubrzo postali odlučni u državi. Ali kako su bili vjerski zaneseni, nijesu umjeli unijeti u državu stvaralačkih snaga, nego je država pod njihovim utjecajem počela naglo opadati. Silna i napredna kultura, koja se naglo razvijala, potpala je pod kobni utjecaj polumjeseca. Iz te letargije podiglo je državu u X. stoljeću pleme Beđa, kojem je uspjelo, da nametne svoju volju ostalom stanovništvu.

Ali već pri kraju X. stoljeća pleme Beđa je potisnuto od muslimana, koji uspješe prodrijeti i na abesinsku visoravan. To je bilo od sudbonosnog značenja za puna dva stoljeća abesinske povijesti. Prodrijevši na visoravan muslimanima je uspjelo, da nametnu svoju volju i vlast ostalom pučanstvu. Početkom XII. stoljeća muslimani zavladaše zemljom, a nato nastade duga i mučna borba između kršćana i muslimana. Ta je borba ukočila svaki napredak. Kršćanstvo je prestalo biti državna vjera, a s oslabljenjem kršćanstva i krajevi su izgubili svako značenje. Oni su postali igračka raznih plemenskih poglavica. Napokon uzurpator musliman Zage zbaci starodrevnu dinastiju i preuze vlast. Njegova dinastija je vladala gotovo dva stoljeća, ali povijest zna vrlo malo o toj dinastiji. Tama se spustila nad Abesiniju, i sve što znamo o tadašnjem životu u Abesiniji, jest to, da je u zemlji vladao nemir i trajna borba. Iz te dinastije poznat nam je jedino još vladar Lalibala, koji je, čini se, prešao na kršćanstvo, jer inače ne možemo shvatiti, da je baš za njegova vladanja sagrađeno oko 10 prekrasnih crkava u Abesiniji, koje su i po prostoru pravi ukras abesinskog graditeljstva.

Nasljednici prođašnjih kršćanskih vladara nijesu mirovali, nego su čekali zgodan čas, da zbace uzurpatorsku dinastiju. Početkom druge polovice trinaestoga stoljeća (1255. god.) zbaci potomak stare abesinske dinastije Ikono-Amlak dinastiju Zage i preuze državnu upravu u svoje ruke. Ali mir nije bio uspostavljen, jer su se muslimani borili o prvenstvo. Od g. 1255. do 1301. promijenilo se na abesinskom prijestolju sedam vladara. Svih sedam vladara moralo je voditi teške borbe s muslimanima, a tek g. 1301. uspjelo je kralju Amda-Sionu konačno pobijediti muslimane. Tom prilikom je zarobljen i zatočen muslimanski poglavica Akka-el-din.

Muslimani su se pritajili punih pedeset godina, ali u drugoj polovici četrnaestoga stoljeća oni opet ustaše protiv zakonite vlasti. Opet je buknuo građanski rat, koji je svršio tako, da je kralj David II. pobijedio muslimane ubivši njihova vođu Saad-el-dina. Pobjednik muslimana umro je g. 1401., a iza njegove smrti Abesinija je živjela oko 30 godina u razmjerno mirnim prilikama. To je dopustilo drugom Davidovom nasljedniku Isaku, da državu uredi i podigne opće gospodarske prilike. On je uredio državne finansije, koje su bile uslijed dugotrajnih borbi u lošem stanju. Isak je mnogo nastojao i oko procvata kulturnog rada. Podizao je škole, dao umnožiti Sveto Pismo na pergameni itd.

Borbe s muslimanima su trajale i dalje, a do teških sukoba došlo je za vrijeme Negusa* Lebna Deughela. Uvidjevši, da će se teško odhrvati muslimanima, koji su dobivali pomoć od Turaka i ararskog emira, Lebn Deughel potraži na nagovor portugiskog istraživača Pedra de Corvilhama pomoć od Portugizaca. Baš tada su Turci okupiravši Egipat i obale Crvenoga mora zaprijetili Abesiniji. Portugal je pružio Abesiniji pomoć, i nato je Negusu uspjelo pokoriti muslimane. Ali malo iza toga provali araski emir uz tursko savezništvo u Abesiniju. Nakon duge, teške borbe muslimanskim saveznicima uspije osvojiti Abesiniju. Fanatizirana je horda tuđih zavojevača uništila sve, do čega je doprla. Sam Negus je morao bježati te je umro u izagnanstvu u Debra-Danu. Kad su Portugizi vidjeli, šta se dogodilo s njihovim saveznicima, provale ponovo u Abesiniju i u krvavom ratu uspiju skršiti ararsko-turske saveznike, dapače ubiju i vođu muslimanâ Mahomeda Grane. Tako je Abesinija opet došla pod svoju zakonitu dinastiju.

Ali što nijesu uspjeli neprijatelji abesinske samostalnosti i nezavisnosti, uspjeli su fanatizirani i neuki abesinski svećenici. Oni su bili razjareni radi pokušaja Portugizaca, da prevedu koptsku crkvu u krilo katoličke Crkve, pa digoše opći ustanak protiv svojih oslobodilaca. Kad su Portugizi vidjeli, da im je nemoguće dalje ostati u Abesiniji, napuste državu. Nato u zemlji zavlada bezvlađe, kojim su se najbolje okori-

* Negus je naziv abesinskoga cara (kralja).

POKUĆTVO

Kupujte dobro i jeftino sa skladišta: **Slavko Henč, Zagreb, Vlaška ul. 70b** (Nadbiskupska palača). Izrada i po narudžbi. Van Zagreba dostava autom bez troškova pakovanja.

Domaćice!
Posjetite za kućne potrepštine
„Limorad"
Poduzeće za izradbu limarskih, vodovodnih i galanterijskih radova
J. CIGLENEČKI
Zagreb Vlaška 5. Telefon 96-90

KREVETI željezni, mjedeni i ostalo čelično pokućtvo nabavit ćete najsolidnije i najjeftinije kod proizvađača:
FILIP BAUM, ZAGREB
Tel. 83-60 I. Dežmana 1 (Prolaz Tuškanac)

stili okolišni narodi. U Abesiniju provali Gala pleme iz Ugande i Somalije. Oni zavladaju nad visoravni, jer su Abesinci bili izmoreni dugotranom borbom s vanjskim i unutarnjim neprijateljima. Ustanova kraljevske vlasti osta doduše i dalje, ali nije imala ni izdaleka ono značenje kao prije. Pobjednici divljaci nametali su svoju surovu volju pobijeđenima. Prilike su bile po prilici jednake prilikama rimskoga carstva, nakon što su u nj provalili barbarski Germani i zauzeli vlast.

Ipak je domaći elemenat polako, ali sustavno ponovo preuzimao vlast. Istina, Negus je imao teških neprilika sa pokrajinskim upravljačima, koji su nakon galske provale postali gotovo samostalni. Čitavo XVI. stoljeće je ispunjeno borbom središnje vlasti sa samosilnicima po raznim provincijama. Gala pleme se smjestilo u toku toga stoljeća u Gođanu, a Negus se morao boriti i s njima i s crncima sa Nila i sa židovskim Falašjanima.

U toj dugotrajnoj borbi bilo je pokušaja, da se riješi i vjersko pitanje, koje je sve više zadavalo neprilika sređenoj državnoj upravi, budući da je koptska crkva poprimajući mnoštvo nekršćanskih elemenata postala nemoćna, da duhovno ujedini i približi stanovništvo prostrane države. Negus Suseinos, koji je vladao početkom sedamnaestoga stoljeća, držao je, da će za Abesiniju biti najbolje, ako se prikloni katoličkoj Crkvi. Bez potrebnih priprema on je držao, da može svojim vladarskim auktoritetom privesti Abesiniju na katolicizam, pa izda g. 1614., naredbu, da Abesinci prihvate katolicizam. Protiv te odredbe usta njegov rođeni sin Fasilides, koji okupi oko sebe većinu stanovništva, zbaci oca s prijestolja i sam preuze vlast, a otac otide u progonstvo.

Iako je Fasilidesu uspjelo zbaciti oca s prijestolja, nije mu uspjelo da državne uzde uhvati čvrsto u ruke. U njegovo vrijeme Abesinija se poče naglo cijepati, a iza njegove smrti stvari pođoše još gore. Gala pleme odciepi se od države g. 1674., a njihovim primjerom pođoše i plemena Tigre, Amhara i Gođan. Čini se, da su tom separatističkom pokretu kumovale Francuska i Engleska, jer su obje te države sklopile sa odijeljenim krajevima povoljne trgovačke ugovore u želji, da se djelo rastakanja abesinske države nastavi u većoj mjeri.

Mjesto središnje vlasti zavlada tada oligarhija. Pojedine pokrajine se cijepaju, ujedinjuju, pa se opet rastavljaju. To stanje traje čitavo XVII., XVIII. i prvu polovicu XIX. stoljeća. Središnja vlast jedva životari. Činilo se, da se Abesinija ne će nikada ujediniti u onom opsegu, kakva je bila do XVII. stoljeća. Međutim g. 1851. uspije snažnom vladaru Kasi Hailu ujediniti sve negdašnje abesinske pokrajine u nezavisnu i jedinstvenu abesinsku državu. Kasi Haile uze ime Negus Negest Teodor II.

NAPITNICA O LAVU

Napijanje i nazdravljanje mnogima je vrlo dosadna stvar, jer kod toga mora čovjek često slušati vrlo loše govornike. Georges Clemenceau, državnik francuski, također je mrzio na taj običaj, jer je u životu odviše često morao slušati zdravice i odgovarati na njih. U početku svoje političke karijere on je dao oduška svojoj odvratnosti za napijanje u jednoj zgodi, gdje je na beskrajnom banketu niz političara sasuo na njega mnogo očajno dugih zdravica, kao jedinu nadu Francuske. Kad je došao na njega red, videći, da se ne može oteti adetu, ustane uzdahnuvši iz duboka i proslovi:

»Jednom je Neron osudio na smrt kršćanina, koji je imao biti rastrgan od lava u cirkusu. No okrutni tiranin iz hira poruči budućem mučeniku, da će ga pomilovati, ako ga gladna zvijer poštedi. Osuđenik bio je doveden u arenu, kamo su za čas pustili velika gladna lava. Lav potrči prema svojoj žrtvi, koja ga je mirno i s osmijehom čekala, da joj se približi četveronožni krvnik. Tada Kristov učenik šane nešto na uho kralju pustinje. I gle, dogodi se čudo! Lav prestrašen uzmiče, vrti grivastom glavom i odšunja se podvivši rep. Svjetina je mrmljala, a Neron udijeli kršćaninu milost. No cesar htjede znati, čime je taj kršćanski čarobnjak oduzeo apetit gladnome lavu. Kršćanin spremno odgovori: ‚Rekoh, mu, svijetli Auguste, da će morati kazati zahvalnu besjedu, kad me proždre. I toga se preplašio!'«

„ZEMLJA UMIRE" U FILMU

Francuski katolički filmski list »Choisir« javlja, da se u Francuskoj izraduje film po jednom od najljepših seljačkih romana cijele francuske književnosti. To je roman »Zemlja umire« od slavnoga katoličkoga pisca René Bazina, koji je preveden već na mnogo jezika, a ovih dana ga izdaje Knjižnica Dobrih Romana i u hrvatskom prijevodu. Taj roman je svuda, gdje se dosad pojavio, izazvao golemo zanimanje, a to nije nikakvo čudo, jer mu je sadržaj tako snažan, radnja tako napeta, da upravo potrese dušu čitaočevu. Posve je dakle razumljivo, da je taj roman zainteresirao i francuske filmske predstavnike, te se eto dadoše na posao, da radnju tog divnog djela obrade i u jednom filmu. Još ove godine imao bi film biti gotov. Bit će to, vele, prava senzacija za filmsku publiku. Po svoj će prilici taj film doći i k nama. Zato je dobro, da svaki ljubitelj filma pročita odmah ovo izdanje tog romana u Knjižnici Dobrih Romana, pa da onda s još većom radoznalošću očekuje dolazak tog filma.

NAŠ DOM

Dobar tek

Juha od gljiva. Kuhaj malo mladog zelenja u posoljenoj vodi, zafrigaj zaprškom na maslacu, dodaj malo bibera i nekoliko šaka gljiva pa kuhaj. Zakuhaj taranom i nasjeckaj u juhu zelenog peršinova lišća

Hrenovke na paprici. Hrenovke oguli i nareži na kotačice. Zatim ih peci nagio na masti, zapraši brašnom, dodaj narezani luk, koji si posebno požutila na masti i zalij slabom juhom od telećih kosti te prokuhaj. Pridodaj krumpira.

Teleći kotleti s gljivama. Peci kotlete na masti (ili maslacu), a kad ih okreneš, dodaj narezanih vrganja, koji će pustiti vodu, pa u njoj i meso i gljive pirjaj. Kad se sok skoro ukuha, prilij malo vode, zapraši brašnom i zalij kiselim vrhnjem. Na koncu nacijedi na sve limunova soka.

Umak od vrganja. Očisti mlade vrganje te ih nareži na sitne komadiće i metni u hladnu, slanu vodu pa ih kuhaj po prilici pola sata. Tada načini blijed zapržak na maslacu, koji zalij s malo juhe, pa ga procijedi na skuhane vrganje. Dodaj malo nasjeckana peršinova lišća i zalij kiselim vrhnjem.

Okrugljice od gljiva. Nareži vrganje i pirjaj ih na masalcu i luku. Zatim im dodaj jedno jaje, soli, brašna s malo praška za pecivo i zamuti tijesto, iz kojega žličicom grabi male okrugljice i zakuhaj ih u juhu.

Izvrstan pekmez od šljiva. Uzmi 5 kg šljiva, povadi koštice, metni ih u glinenu posudu, pospi na njih 1 kg kristalnog šećera, nalij ½ litre dobrog vinskog octa, malo tucanog cimeta i ostavi tako da stoji preko noći. Ujutro to sve kuhaj, dok ne postane gust pekmez finog okusa.

Naduvak od krupice (grisa) s vinom. Miješaj 14 dkg šećera sa 4 žumanjka pa dodaj sok i koricu od 1 limuna. U to primiješaj naizmjence 14 dkg krupice (grisa) i snijeg od 4 bjelanjka. Oblik za naduvak namaži guščjom mašću, pospi brašnom pa uspi u nj tijesto i peci polagano u pečenjari. Dotle kuhaj 1 litru vina s malo cimeta i šećera. Kad je naduvak pečen, nalij na nj polagano mlako vino i peci još malo u pečenjari.

Kompot od dinja. Namoči u octu 4 kg oguljenih i na kocke narezanih dinja te ih ostavi u njem 24 sata. Zatim ih ocijedi, ocat baci, a dinje kuhaj u ovom: 1½ kg šećera kuhaj u ½ litre vode, u koju uspi ¼ litre bijelog vina, 1 limunu narezanu na kolutiće, malo čitavog cimeta i klinčaca, pa sve skupa prokuhaj.

Kompot od šljiva u octu. Na 4 kg šljiva uzmi 1½ kg šećera i ½ litre octa, nekoliko klinčaca i malo čitavoga cimeta. Šljive probodi, metni u glinenu posudu i zalij vrelim octem, u kojem je skuhan šećer, cimet i klinčaci, pa ostavi u tom šljive 10 dana. Zatim ih povadi i pomeći u staklenke. Sok još jedamput prokuhaj, ohladi i nalij na šljive u staklenke, koje zaveži pergamenovim papirom. S. A.

Kućni savjeti

Proti žoharima umijesi 1000 gr boraksa, 75 gr šećera i 25 gr brašna, pa toga uveče naspi na ona mjesta, gdje se žohari pojavljuju. U blizinu postavi u plitke posude piva ili vode.

Zamazani prozori čiste se dobro vrelim jakim octom.

Mrlje na koži ili pljesnivoća dade se odstraniti vazelinom.

Moljci u ogrtačima uništavaju se, ako navlažimo krpu u vreloj vodi s dodatkom salmijaka, pa tom krpom podložimo rub ogrtača te odozgo glačamo vrelom glačalicom.

Mrlje u mramoru dadu se odstraniti, ako ih čistimo s 3% rastopinom sodina luga, a zatim nakon 10 minuta isperemo ta mjesta čistom mlakom vodom.

Majka i dijete

Zubi buduće majke. Gotovo neizbježivo je oštećenje, što ga žena, koja će postati majka, trpi na svojim zubima. Iz njih se za dijete izvlači tvrda supstancija. Jedino, što se tu da učiniti, jerst da zubar-liječnik temeljito pregleda zube i u doba prije poroda i poslije njega. Katkada majci, kojoj su se zubi nakon poroda djeteta rasklimali, zubi opet očvrste te se sami povrate u povoljno stanje, ali katkada će morati liječnik-zubar priskočiti iskustvima liječničke nauke u pomoć. Za buduću majku je važno, da i u pitanju svojih zubi može mnogo štete predusresti zgodno izabranom hranom, u kojoj ima i sastojina, što služe za izgradnju kosti, jer ako dijete tih sastojina dobiva iz same hrane, manje će ih trošiti iz majčina tijela. Preporuča se osobito svakidanja hrana iz pšenice, i to iz cijeloga zrna pšenice. Treba buduća majka da jede mnogo svježega voća. Dr. M. C. S.

Zdravlje

Kako se liječi nervoza? Prvo i prvo treba se kloniti svega onoga, što prouzrokuje nervozu. Ponekad je dovoljna promjena u načinu življenja. Čuvajmo se nadalje prekomjernog uživanja mesa i uopće mesa i uopće bjelančevine. Isto tako treba uzimati što manje alkohola i nikotina. Čuvajmo se prevelike naglosti i žestine. No višeputa je i naša okolina uzrok nervoznosti, pa onda prevelik napor u radu bilo duševnom, bilo tjelesnom. Čuvanje od toga umanjuje nervozu. Preporuča se dakle umjeren rad, promjena okoline, sunčanje, svjež zrak i kupanje. Ako sve to ne pomaže, onda se obratimo liječniku. I. S.

ČISTOĆU LICA I KOŽE

postizava samo onaj, tko upotrebljava jedinu pravu

MANDULA POMADU I CREMU

od kojih nestaje svaka nečistoća, lišaj, prištevi, pjege i lice postaje nježno mladahno. Pomada za suhu crema za masnu put. Lončić po Din 15·— dobiva se samo u ljekarni

BARTULIĆ-ZAGREB, DOLAC

Virginia Bruce

SLAVNA FILMSKA GLUMICA

DOGAĐAJI

24. Kolovoza: Engleska opozvala kredite Italiji. — Italija nastoji kod austrijske i madžarske vlade, da što prije dođe do podunavskog pakta.
25. Mussolini veli: »Ne možemo više natrag. Ovih 200.000 pušaka, koje su sad u Africi, opalile bi inače same od sebe.«
26. Engleska utvrđuje Maltu. — Talijanski zračni maršal Balbo stigao u Pariz, ali se ne zna, u koju svrhu. — Austrijski ministar vanjskih posala Berger-Waldenegg u Budimpešti.
27. Predsjednik kineske vlade maršal Čangkaišek nastoji, da dođe do saveza između Kine, Japana i Mandžurije protiv boljševika.
28. U norveškom glavnom gradu Oslo vijećaju ministri vanjskih posala Norveške, Švedske, Danske i Finske. — Slavni izumitelj radija Marconi javio se za dobrovoljca u talijansku vojsku protiv Abesinije. — Papa Pijo XI. izjavio se oštro protiv rata u Abesiniji. — U Litvi su seljaci stupili u štrajk te ne će da nose svoje proizvode na trg u gradove.
29. Belgijska kraljica prigodom automobilske nesreće u Švicarskoj ostala mrtva, a kralj ranjen. — Na Bledu se sastala konferencija Male Antante.
30. Maloj Antanti stigao na Bled nenadani francusko-talijanski predlog o rješenju austrijskoga pitanja. — Francuska vlada odlučila, da ne će kao Engleska ustati protiv Italije radi Abesinije.
31. Mala Antanta završila svoja vijećanja na Bledu te je dr. Stojadinović otputovao u Pariz. — Papa će posredovati za mir između Italije i Abesinije.

LY-TAI-FU GOVORI

O SVJETSKIM PUTNICIMA

Nekadanji svjetski putnici: Marko Polo, Kristofor Kolombo i Mageljan bili su uglavnom primitivni i nenaobraženi ljudi. Ukrcavali su se na jedrenjake bez motora i radioaparata, pješačili po pustinjama, otkrivali nepoznate otoke sa kokosovim orasima, tukli se sa ljudožderima i darivali publiku ogledalcima iz bazara i staklenim zrncima. Nisu nosili sa sobom knjigu za autograme niti vješali po prsima športske značke. Kad bi se danas pojavio u kavani koji od tih bivših svjetskih putnika, konobari bi ga kao nogometnu loptu izbacili u aut.

Današnji svjetski putnici imaju sva obilježja prosvjećenog čovjeka u skautskoj odori. Bez pomoći magnetske igle oni otkrivaju najposjećenije kavane i za mali novac darivaju sretne goste svojim portretima s vlastoručnim potpisom i imenima nepoznatih zemalja. Govore ponajviše njemački sa bečkim akcentom ili su jednoslovčano gluhonijemi.

Sjedeći nekidan u kavani imao sam čast da se upoznam s jednim glasovitim svjetskim putnikom i da svoje geografsko znanje popunim dragocjenim podacima. Zvao se Erwin Koch.

Glasoviti Erwin Koch mislio je u prvi čas, da mu je ispod časti da sa mnom razgovara. Mučke, s prezirnim pogledom bacio je na moj stol nekakvu dopisnicu i odmah svrnuo k drugom stolu.

Na dopisnici je bila njegova slika, klišejem štampana i lagano požutjela od dodira bezbrojnih prstiju ljudi, koji nemaju interesa za otkrivanje svijeta. Ispod dopisnice bilo je štampano doslovce ovo:

Glasowiti svietski puttnick
ERWIN KOCH, stud. med.

Putowau sem 8 Godini na ciely Swiet apsalutno na wlastitih Nohe. Do dness putowau sem Francusko, Švic, Italia, Portugal, Algier, Maroko, Abessinia, Irak, Afganistan, China, Japan, Nord i Sud-Amerika u znanstweni Ziliewi. Ne sborim Wašša Jazick. Prossim malo Pomoči Studenta kateri puttuje u znanstweni Ziliewi. Odmah dodžem za malo Pomoči illi Photographijo.

Nakon četvrt sata putnik se vratio. Kisela lica uzeo je mojih deset dinara i spremio ih u džep. Ali ja mu nisam dao da ode s gađenjem na moje novce. Povukao sam ga za rukav i rekao njegovim materinskim jezikom:

»Biste li bili tako dobri, da oko jedanaest sati dođete sa mnom na večeru? Bit ću tu preko ulice u Zelenom Podrumu!«

»U jedanaest? Dobro!«

Glasoviti Erwin Koch imao je strahovit apetit. Pojeo je čitave tri porcije i dopunjavao ih pecivom iz košare. Ja se nisam nimalo čudio. Čovjek, koji je opješačio kuglu zemaljsku, mora da čestito ogladni. Kad se najeo i popio treću čašu, sveo sam razgovor na ono, što me je zanimalo.

»Kako vidim, bili ste u Afganistanu?«

»Da. Pješke uzduž i poprijeko.«

»Tako? Vidite, ta buntovna zemlja strahovito me zanima. Biste li mi nešto ispričali o svojim utiscima?«

»O utiscima? Vrlo ugodni: šume, brda... rijeke. Rijeke teku kroz šume i između brda.«

»Interesatno! A ljudi?«

Vrlo zanimljivi. Obrađuju zemlju i uzgajaju stoku. Žene se mnogo.«

Ovaj zadnji utisak iz Afganistana potkrijepio je medicinar Koch novom čašom. Očito mu je alkohol oživio uspomene, jer je sam nastavio:

»I kuće grade. Pokraj šuma i rijeka...«

»Recite mi još, jeste li bili u Afganistanu prije ili poslije revolucije protiv Amanulaha?«

»Prije, to jest poslije. Bila je revolucija. Narod se strašno bunio protiv Amanulaha. Strašno su ga mrzili. Poslije je revolucija svršila i narod se umirio.«

Nakon šeste čaše, htio sam još da doznam, kakve je dojmove putnik ponio iz moje domovine, iz Kine.

»I u Kini ste bili, ako se ne varam?«

»Svakako da sam bio. Proveo sam tamo pune dvije godine.«

»I jezik ste naučili?«

»Perfektno! Sami Kinezi su tvrdili, da jedino po frizuri mogu primijetiti, da nisam rođeni Kinez.«

Ohrabren osmom čašom počeo je putnik Koch da govori kineski:

»Čin čan čon ču.«

Razumio sam svega jednu riječ: ču. A i ta može da znači nekoliko stvari: čačkalica, jarbol i mašinu za rezanje mesa. Nisam znao, što je Koch zapravo htio da kaže.

»Oprostite... ja sam rođeni Kinez iz Pekinga. Imam tamo i rodbine. Nisam razumio, što ste htjeli da kažete.«

Erwin Koch naglo je problijedio. Stao je da se buni u svom materinjem jeziku i na koncu promucao:

»Kinu sam samo proputovao u ekspresnom vlaku. Putovao sam većinom noću.«

»Tako? A kojom ste prugom putovali?«

Koch je lagano počeo da drhće. U očima su mu se pojavile suze.

»Gospodine, dragi gospodine Kineže, nadam se da me nećete upropastiti. Evo gledajte.«

Izvukao je iz poderane lisnice jedan papir. Na papiru sam dospio da pročitam:

»Erwin Koch, strojobravarski pomoćnik bez mjesta, rođen u Grazu 18. lipnja...«

Dalje me nije zanimalo.

»Ne smeta, gospodine Koch,« rekoh, »svatko od nas živi, kako zna. Kolombo je otkrio Ameriku, a vi Zagreb. Možda i ja nisam... Uostalom svejedno.«

Pili smo do jutra. Neki znanci odvezli su me vesela kući autom. Kocha sam kasnije vidio u Sarajevu. Položio je već dopisnicu na moj stol, ali kad sam ga pogledao, pograbio ju je naglo i izgubio se u drugi ugao kavane.

MALO ŠALE

Zaboravnost. Žena čita novine pa najednom digne glavu i veli mužu:

»Pomisli, tu piše, da se neki čovjek nakon svoje bolesti nije više mogao sjetiti svoje žene i nije htio vjerovati, da je to ona ista, kojom se nekoć oženio.«

»Pa može biti,« odgovori muž. »Zaista je čovjeku katkada teško sebi predstaviti, da je njegova žena ono isto biće, za kojim je nekoć tako ludo čeznuo.«

Razgovor u braku. Muž: »Evo tu u novinama piše, da se neki čovjek kod nekog razbojničkog napadaja tako spasio, što se tane odbilo od dugmeta njegova ogrtača.«

Žena: »No, pa šta je na tom čudno?«

Muž: »Ah, ništa, samo to, da je imao dugmeta na svom ogrtaču.«

Večera. Jedan znanac drugom: »Zašto nište sinoć došli na večeru Matkovićevima?«

Drugi odgovor: »Tà kakva mi je to večera, kad na svaki komadić kruha sa šunkom dolaze po dvije glasovirske sonate i jedna operna arija!«

Apsolutni vladar. Francuski kralj Ludovik reče jednom svojim dvoranima: »Kraljevi imaju svoju moć po Božjoj milosti. Ako vam zapovjedim, da skočite u vodu, morate poslušati bez oklijevanja!«

Vojvoda de Guise odmah se digne i pođe k vratima.

»Kamo?« upita ga kralj.

»Idem se učiti plivati.«

Kralj i pjesnik. Isti francuski kralj pokaže jednom zgodom pjesniku Boileau-u neke pjesme i upita ga, što on misli o njima. Pjesnik bez oklijevanja odgovori, da te pjesme ne vrijede ni pišiva boba. A kralj će mu nato:

»Te sam pjesme ja spjevao.«

»Onda je sve u redu,« odgovori pjesnik. »Kralj je jedini čovjek, kojemu je dozvoljeno pisati loše pjesme.«

Štediša. »Vaš je pas pojeo jedno moje pile.«

»Dobro, da to znam.«

»Šta time mislite?«

»To, da ne će ništa više dobiti za večeru.«

Pravi naziv. Dva prijatelja razgovaraju. Jedan veli:

»Mirko je već skoro 20 godina oženjen, i evo sad dan na dan sjedi svako veče uz svoju ženu. Vidiš, to je prava, velika ljubav.«

A drugi će nato:

»A ja to zovem — reumatizam!«

Jasan odgovor. Gospođa: »Koliko puta ću vam morati još govoriti, da morate rano ujutro ustati, da doručak bude na vrijeme gotov?«

Sluškinja: »Petnaest puta, gospođo. Danas je petnaesti kolovoza, a na prvoga odlazim.«

STAKLO, MOZAIK

Specialna radionica crkvenih i umjetnih prozora sa zrcalnim, ornamentalnim i katedralnim staklom u svim bojama, vezani u olovu, mjedi i bakru kao i ecanje bojadisanih stakla izrađuje:

NIKOLA TIŠLJAR

umjetno građevna staklarija

ZAGREB

Ilirski trg broj 5. (Gornji grad)

Preuzima popravke svih u tu struku zasijecajućih radova!

PRANJE KOSE

Vrlo je važno za njegu kose, čime se ista pere. Zato valja osobitu pažnju posvetiti izboru sredstva za pranje kose. Kao osobito pouzdan za pranje kose jest **Shampo-kosoper od kopriva.** Cijena dvostrukom obroku t. j. za dva pranja samo Din 3·—. Ako tko unaprijed šalje Din 10·— dobiva listovnom poštom 3 dvostruka omota po Din 3·— franko.

Kaptolska ljekarna sv. Mariji osnovana godine 1599. u Opatovini 7.

VLATKO BARTULIĆ, ZAGREB

Dolac kraj Tržnice

DOBRIJANOV INTERVJU

Novinar se uvijek
po svijetu skita,
te i čiki došô
da ga za rod pita.

A naš mudri čika
na stolicu skoči,
pa u novinara
izbečio oči.

»Kad je zvijezda vaša
na nebu zasjala,
gdje li je kolijevka
vaša tad stajala?«

»Ja se tog ne sjećam,
al tako ti dara,
bila mi je izmed
peći i ormara!«

ZANIMLJIVOSTI

JE LI VAM POZNATO?

1. Je li nekadanja carigradska crkva poznata pod imenom svete Sofije bila posvećena svetici toga imena?

2. Koji je dramatičar napisao 1500 drama?

3. Što povijest nazivlje »redukcije?«

4. Koja je evropska zemlja prva upoznala kršćanstvo?

5. Koji je hrvatski vladar nazivao Jadran svojim morem?

6. Treba li pisati »povijest« ili »povjest?«

7. Što je Stari Kraj za hrvatske prekomorske iseljenike?

Odgovori na prošla pitanja

1. Nedavno je za američkog poslanika u afričkoj crnačkoj republici Liberiji imenovan američki Crnac Lester Walton, po zanimanju novinar, koji je napisao nekoliko knjiga o Liberiji.

2. U Kanadi se javio namještenik neke praonice u Oklahomi Louis Philipp Brosseau, koji tvrdi, da je potomak nesuđenog francuskoga kralja Ljudevita XVII., pa zato da će tražiti svoje pravo na francusko prijestolje.

3. Poljska luka Gdinja, koja je još prije desetak godina bila ribarsko seoce, imala je pred 2 godine oko 35.000 stanovnika, a danas ima 75.000.

4. U Čehoslovačkoj uveden je radio u 5000 škola, pa 750.000 školske djece ima prilike slušati posebna predavanja i druge radio-izvedbe udešene baš za škole.

5. Neki je američki psiholog izabrao iz telefonskog imenika 100 adresa raznih ljudi, te je svakom poslao poštom po 1 dolar napisavši na svakoj doznačnici, da vraća taj novac, koji je tobože bio previše plaćen za neki račun. Od te stotine vratilo je njih 63 novac natrag, jer da im je pomutnjom poslan, a njih 37 nije vratilo novca. Prema tomu bi se moglo suditi, da na svijetu ima 63 posto poštenih ljudi.

STOGODIŠNJI JUBILEJ „LIJEPE NAŠE DOMOVINE“

Ima li ikojega Hrvata, kojemu ne zaigra srce od milja, kad se zapjeva zanosna hrvatska himna „Lijepa naša domovino” ? Nema. Otkad je ta divna pjesma priznata hrvatskom himnom, postala je hrvatskom narodu najmilija pratilica u svim njegovim zanosima i radostima, u svim tjeskobama i bolima, u svim narodnim borbama i pobjedama. A evo ove godine je ravno stotinu godina, otkako je tu našu himnu spjevao hrvatski pjesnik Antun Mihanović Petropoljski i otkako je ona prvi put tiskana u „Danici Ilirskoj”, što ju je izdavao vođa hrvatskoga preporoda dr Ljudevit Gaj.

Ta stota godišnjica hrvatske himne treba da bude dostojno proslavljena. Na tom sada radi društvo „Braće Hrvatskoga Zmaja”, koji su odlučili troškom hrvatskoga naroda još ove jeseni podići dostojan kameni spomenik u dolu Zelenjak kod Klanjca u Hrvatskom Zagorju, gdje je Mihanović proveo dio svoga života, a napose svoje zadnje životne godine. U onom romantičnom kraju hrvatskoga Zagorja, ispod historijskoga Cesar-grada i na obali rijeke Sutle dobio je on prvu pobudu za hrvatsku himnu.

Sada treba da svi Hrvati pokažu, kako ljube svoju himnu i kako se njom ponose. Treba da priskoče u pomoć Braći Hrvatskoga Zmaja svojim prinosima i darovima, kako bi se taj spomenik mogao što dostojnije ostvariti. (Darovi se šalju na Gradsku Štedionicu u Zagreb, s naznakom, da je to za Mihanovićev spomenik.) Za podignuće tog spomenika i za proslavu stote godišnjice „Lijepe naše” brine se posebni svečanosni odbor, kojemu je predsjednik Milutin Mayer, odlični hrvatski književnik i član odbora Hrvatskoga Knjiž. Društva sv. Jeronima.

ENGLESKI RADNIČKI VOĐA LANDSBURY,
koji je pozvao Papu, da sazove kongres kršćanskih crkvi u Jerusalemu, da ustanu protiv rata

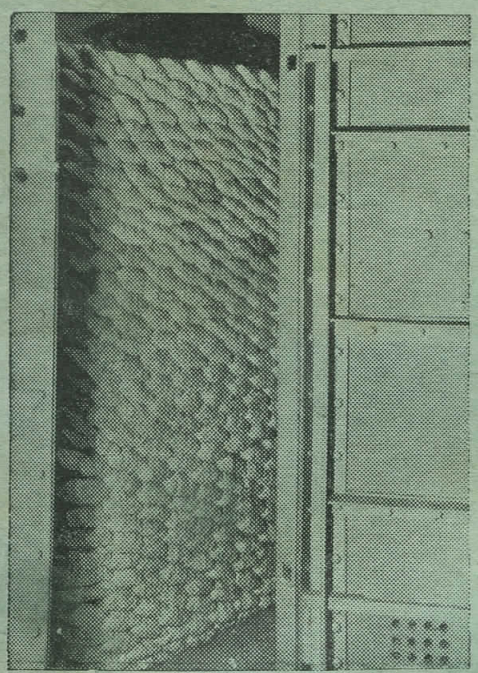

OVAKO IZGLEDAJU SPREMIŠTA ZLATA SJEDINJENIH DRŽAVA SJEVERNE AMERIKE,
u kojima je pohranjeno 40 posto zlata svega svijeta. Na slici se kroz otvorena vrata vide vrećice, u kojima se nalazi zlato

ANEGDOTE O SLAVNIM LJUDIMA

Skroman umjetnik. Hilaire Germain Edgar Degas (rođen 1834. u Parizu), slikar pariškog života, dobio je za svoju sliku „Les danseuses à la barre” (Plesačice na podiju) pet stotina franaka. Trgovac slika preproda tu sliku nekoliko godina kasnije za 435.000 franaka. Neki prijatelji umjetnikovi ogorčavali su se radi toga i raspravljali, kako je nepravedno da stvaralac ima najmanju korist od svoga djela.

Degas im odvrati : „Ja sam kao konj, koji odnese obdulju (pobjedu na utrkama) i zadovoljava se svojim obrokom zobi.”

Cijena mladosti. Cecile Sorel, čuvena francuska glumica, dolazi s pozornice, praćena pljeskom ushićene publike, i upita jednu početnicu : „Što biste dali za moju umjetnost ?” Mala dosjetljivo odgovori : „Ono, što biste vi dali za moje godine !”

Podvala. Slavni francuski pisac komedija Eugène Scribe (1791. do 1861.) imao je sa svojim veselim igrama velike uspjehe kod publike. Jedan tvorničar, koji je k svojemu bogatstvu htio dodati i književničke lovore, dođe k Scribeu i predloži mu, da budu ortaci i da pod zajedničkim imenom izdadu nov komad, za koji tvorničar komediografu ostavlja potpunu slobodu, da ga napiše po svojoj volji, i još će mu platiti lijepu svotu povrh honorara, koji će sav ostati Scribeu.

Dramatičar odbije tu korisnu ponudu rekavši : „Gospodine, ne valja nikad uprezati skupa konja i magarca.”

Tvorničar odgovori : „Molim, a tko vam je dao pravo, da mene nazivate konjem ?”

Slika desno :

SUESKI KANAL
spaja Sredozemno i Crveno more te jedino kroz taj kanal može Italija slati vojsku i municiju za Abesiniju, međutim Engleska se prijeti, da će kanal zatvoriti

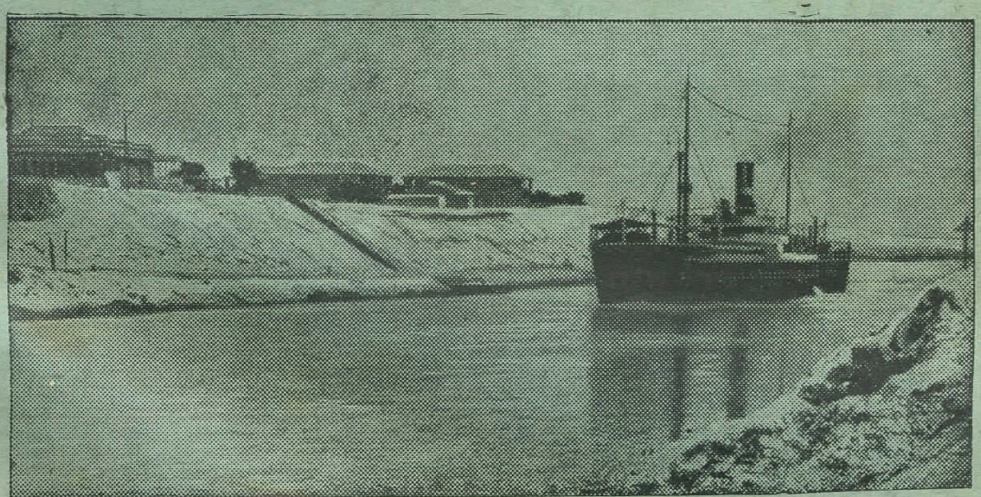

DJEVOJČICA S LUTKOM
Naslikao Miroslav Kraljević (* 1885 — † 1913.)

HRVATSKI SLIKARI

O hrvatskoj slikarskoj umjetnosti se kod nas dosta malo zna. Čujemo katkad i čitamo o ovom ili onom slikaru, u Zagrebu (rijetko gdje drugdje) priređuju se razne izložbe slika pojedinih slikara ili skupine slikara — i to je sve. Matica Hrvatska je međutim među zadnjim svojim izdanjima izdala knjigu o hrvatskoj likovnoj umjetnosti od Ljube Babića, profesora zagrebačke Umjetničke Akademije. To je prvo djelo te vrste kod nas. A za još veću popularizaciju hrvatske slikarske umjetnosti izašao je u novoj jeronimskoj „Danici", kalendaru za g. 1936., članak „Hrvatski slikari", u kojem je Luka Perinić dao popularan prikaz glavnih pojava na polju hrvatskoga slikarstva s osobitim obzirom na djela, koja i širi slojevi mogu lako upoznati i za koja doista treba svatko da zna. To daje novoj jeronimskoj „Danici" (koja se dobiva sa 2 knjige za 10 dinara) posebnu vrijednost, te treba da se čita u svakoj građanskoj i seljačkoj kući.

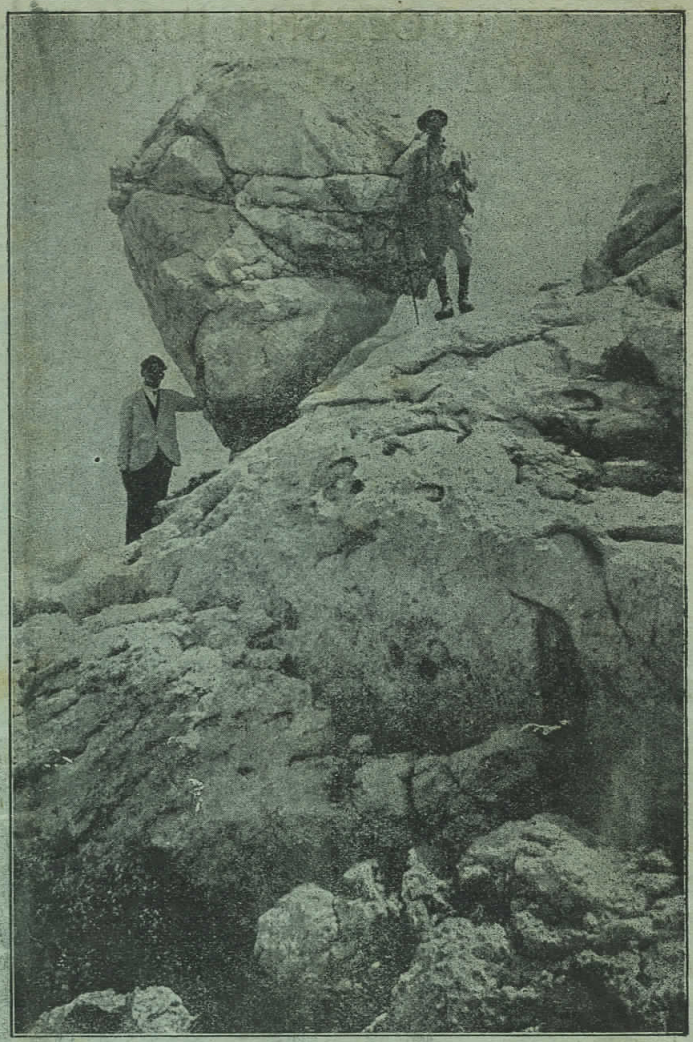

IZ JUŽNOG VELEBITA: ĆUĆAVAC KOD SPLOVINE
Foto dr J. Poljak

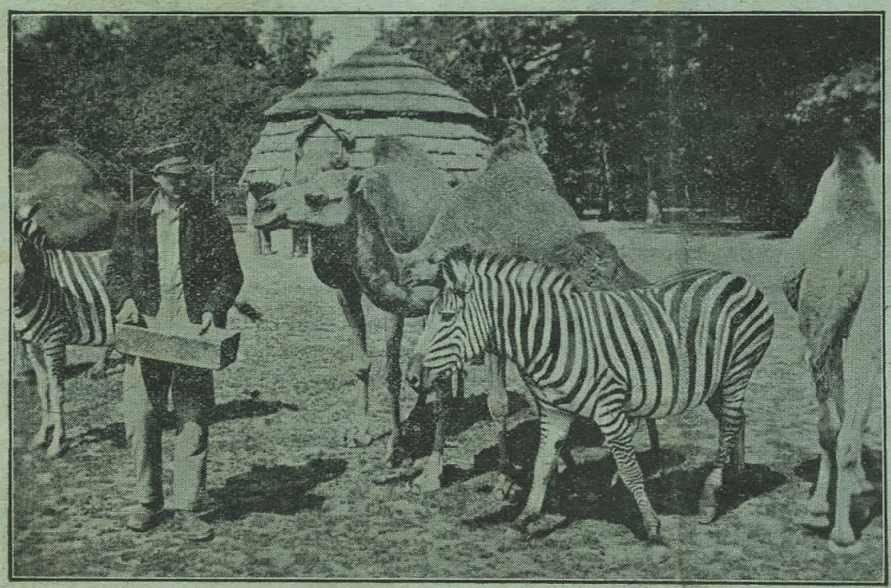

MEĐU DEVAMA I ZEBRAMA U ZAGREBAČKOM ZVJERINJAKU
Dne 1. rujna proslavljena je u Zagrebu 10. godišnjica zvjerinjaka u Maksimiru, iz kojega evo donosimo sliku tropskih životinja

DESETA GODIŠNJICA ZAGREBAČKOG ZVJERINJAKA

Navršilo se 10 godina, otkako u Zagrebu postoji zvjerinjak. Uređen je u perivoju Maksimiru na otočiću, oko kojega je umjetno jezero. Taj zvjerinjak, u kojem danas već ima 750 različnih životinja iz sviju krajeva svijeta, privlači dan na dan, a osobito u nedjelje mnoštvo svijeta. Dolaze roditelji sa djecom, pokazuju im vukove, medvjede, lavove, slona, zebre, deve, majmune i cijelo ono golemo mnoštvo životinja, koje te duhom prenose u sve one egzotične krajeve, gdje je kojoj od tih životinja prava domovina. Najnovija tekovina zagrebačkog zoološkog vrta jesu klokani, kojih u njem dosad nije bilo. Na dan 1. rujna, kad je slavljen 10-godišnji jubilej tog zoološkog vrta, bio je posjećen više nego ikad. Proslava je prošla vrlo lijepo i veselo.

Ilustrovani tjednik „Obitelj" izlazi svake nedjelje. Pretplata 30 Din na tri mjeseca za nozemstvo 4 dolara godišnje. Pretplata se plaća unaprijed. Rukopisi se ne vraćaju. „Obitelj" izdaje Konzorcij Kuća Dobre Štampe. Za izdavača i uredništvo odgovara Dr Josip Andrić, glavni urednik „Obitelji" Zagreb, Trenkova 1. Adresa uredništva uprave „Obitelji": Zagreb, Trg Kralja Tomislava 21. Telefon 54-17. Ček rač. pošt. šted. br. 33.536. „Obitelj" se tiska u Tiskari Narodnih Novina u Zagrebu. Za tiskaru odgovara V. Kirin, Zagreb, Deželićeva ul. 2. Omot tiskan u Tiskari Narodne Prosvjete (odgovara Rajmund Sušin, Zagreb, Kuhačeva ul. 2.)